

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د کتاب پېژندنه:

|||||

د کتاب نوم :: شپېلی

لیکوال :: عبدالباري جهاني

د چاپ کال :: ۱۳۸۱ هـ ش کال

خپروونکی :: صحاف نشراتي مؤسسه

د چاپ شمېر :: ۱۰۰۰ ټوکه

د شپېلی د چاپ ټوله حقوق د خپروونکي اودانلائن حق ئی یوا ځي د بېنوا پاني سره محفوظ دي، نوري ویب پاني
ددې کتاب شعرونه د ماخذ په ښوولو کاپي کولای شي

جهاني خو دا ځل له "شپېلۍ" سره

"که د غلیم په وینو سره توره می رانه ورله
موري د ورور په وینو سره لاسونه نه لرمه
که د ناموس د غلیم خویندي می سرتوري نه کړې
پر غلیمانو می د خویندو ستر نه پلورمه
که خپل مورچل می په سرو وینو لمبولی نه دی
ستا د پلو د دښمنانو سنگر نه ساتمه"

ښاغلی شاعر عبدالباري جهاني د پښتو د نوي شاعرانه دوران، په هغو نومياليو شاعرانو کې راځي چې پر خپلو شعرونو يې دغه شاعرانه بهير ښکلی کړی، رنگين کړی او ځلولی دی. له دغې شعري ټولگې څخه وړاندې چې دا دی د "شپېلۍ" په نوم ستاسو په لاس کې ده د شاعر درې نورې ټولگې هم خپرې شوې دي: "ورکه مېنه"، "پایکوب" او "د سباوون په تمه" او هغه ټکي چې ښاغلی جهاني يې زما په نظر، زموږ په معاصره شاعرۍ کې زیات ځلولی او د ده د شعر هنګامې يې هرې خوا ته خپرې کړې دي، په دې ډول شمېرلی شو:

1_ د جهاني په شاعرۍ کې، د افغانستان د مقاومت د شاعرۍ ډېرې سترې او لومړنۍ بېلګې خوندي دي. جهاني هغه شاعر دی چې پر افغانستان د کمونېزم او سور يرغل په وړاندې د مقاومت د پيلامې هنګامې يې تودې کړې، دغه بېلګه يې له غميزې مخکې زمزمه کړه خو لکه وروستيو حالاتو ته چي يې ويلې وي، داسې يې د مقاومت سندريزه ډالۍ ترې جوړه کړه او د "ناشناس" خواږه غږ نور ښايست هم ورکړ:

دا د مستو پسرلی دی، دا د اور سبزه کوبي ده
هره پاڼه خماري ده، هر گلاب مو شرابي سو
را ايستلې توره راغی، د ساقی د وینو تېری
زموږ مستي چي يې لیدله شيخ پخپله خماري سو

د گناه په خُم کي رنگ سول د زاهد د پگړۍ ولونه
 پر هډوکو يې لږزه ده، ټينگ ايمان يې شيطاني سو
 صف ته راغی د رندانو، د اغيارو له ټوليه
 موږ يې زهرو ته بللو، خپل سوما يې زقومي سو
 په موج خېزه هيبت راغلې د فلك سېلابي کرږي
 زموږ بېړۍ يې ډوبوله خپل توپان يې توپاني سو
 د خزان له هر سرکوبه، سل پايکوبه پورته کيږي
 هره ترخه نسترن دی، هر يو زوز مو گلابي سو
 اوړوي صدفې څاڅکي، ښخوي د مستۍ تخم
 هر نرگس ته يې جام ورکړ، هر يو بوټی يې ياغي سو
 رېږدوي د زړو تارونه د گناه شېرينه تنده
 ږنگوي د تقوا غرونه هر کلنگ يې فرهادي سو

د روسي يرغلگرو او د هغو د پرېڅو په وړاندي د جهاني د شعرونو هنگامې، د افغانانو د سپېڅلي جهاد او مقاومت
 د ادبي سنگر په ډېرو ارزښتمنو تاريخي بېلگو کي د حسابولو وړ دي، لکه:

وايه شين آسمانه تا کوم بل چېرته ليدلي دي
 داسي ارادې چي توپانونه خپلولای سي
 داسي ولسونه چي سېلونه اېلولای سي
 داسي کلک سوکونه چي ټانکونه اوبولای سي
 دغسي سينې چي فلکي سېلاب راگرځوي
 دغسي طغيان چي ياغي سوي سېلابونه خوري

دغسي ناره چي اسرافيل ورځخه ورپردي
دغسي قيامت چي دوږخونه خوري اورونه خوري
(تر پايه)

او يا لکه چي په "زما کندهاره" نومي مشهور شعر کي وايي:

زما کندهاره د زمرو وطنه
زما د سرکښو پښتنو وطنه
ځونه ياغي يې صدقه دي سمه
د نافرمانو جنگيالو وطنه
بيا دي ترنک توپاني سوی وينم
بيا دي ارغند په مستېدو راغلی
بيا ارغسان دی بيا موجونه وهي
بيا دي هلمند په خروښېدو راغلی
بيا د زړې توري د خړپ يادونه
بيا دي په سترگو کي اورونه وينم
بيا له ايوب سره لښکري راغلې
بيا د رېډيو داستانونه وينم
لکه چي بيا دي څه يرغل نيت دی
لکه چي بيا دي غورېدو ته زړه سو
لکه چي بيا دي څه په زړه کي گرځي

لکه چي بيا دي خوځېدو ته زړه سو
زما کندهاره د زمرو وطنه
زما د سرکښو پښتنو وطنه
ځونه ياغي سوې صدقه دي سمه
د نافرمانو جنگيالو وطنه
ستا د پايلوچو تر پگړيو واری
ستا د تېرو تېغونو جنگ وگرځم
ستا له غرور څخه کاره تگونه
ستا قهر وگرځم، ستا ننگ وگرځم
بيا د ملالي ميوندۍ خرڅښه
بيا تورپېکۍ د فرنگ خونه سوځي
بيا د بابا د پاني پت هنگامه
بيا شاه محمود اصفهانونه سوځي
بيا د گرگين پر کور مرگی مېلمه دی
بيا د ميرويس په نامه وغورېدې
بيا د اشرف د انتقام لمبه ده
بيا دي د قهر ويني وخوځېدې
بيا دي لمن له شهيدانو ډکه
بيا د کوچني غازي زانگو زنکوې
بيا دي په وريځو کي سپلونه گرځي
بيا يې په غېږ کي زلزلې وينېوې

زما کندهاره د زمرو وطنه
 زما د سرکښو پښتنو وطنه
 خونه ياغي يې صدقه دي سمه
 د نافرمانو جنگيالو وطنه

د ښاغلي باري جهاني د دغه ډول شعرونو بېلگې بېخي زياتي دي چي د افغانستان د معاصرو ادبياتو په څېړنه کي به د مقاومت د لومړنيو، لوړو او سترو بېلگو په توگه، د مقاومت په ادبي تاريخ کي مطالعه او څېړل کيږي.

2- د ښاغلي عبدالباري جهاني د شاعرۍ د گرانښت يو بل راز په دې کي پروت دی چي دغه شاعري له پيل څخه له يو ډول مستۍ، ياغي توب او "مستانه نافرمانۍ" سره ملگرې ده، د همدغه ټکي په پام کي ساتلو سره، جهاني د افغانستان په معاصره شاعرۍ کي ځانگړی دريځ لري. زما په نظر دی د افغانستان د معاصر پښتو شعر د دوو نسلونو تر منځ د ارتباط د کړۍ په توگه بايد په پام کي ولرو، د معاصر پښتو شعر د منځنۍ دورې د پای او د نوي شاعرانه دوران تر منځ د پيوستون د کړۍ په توگه. د داود خان د جمهوريت په دوره کي چي د شعري سخت سانسور دوره هم وه (د ده د شعر هنگامې پيل شوې او شاعري يې له پيل څخه له نوبت او مستانه ولولو سره ملگرې وه. د جهاني په شاعرۍ کي دغه "مستانه نافرمانۍ" د دوو کليشو او چوکاټونو په وړاندي راڅرگنده شوه:

الف :- د وخت د سرکاري او حکومتي چوکاټونو او "سرکاري شاعرۍ" په وړاندي.

ب :- د ټولني د هغه وخت د يو شمېر عنعنوي چوکاټونو په وړاندي.

جهاني په خپلو لومړنيو شعرونو کي هم د دغو دواړو چوکاټونو په وړاندي ودرېد او همدغه خبره ده چي فاضل استاد پوهاند رشاد يې "ياغي او مبتکر" شاعر بولي.

د شاعر د مستانه شاعرۍ بېلگې بېخي زياتي دي، خو راځئ يو څو نمونې يې ولولئ:

موږ لېونو ته د حساب خبري مه يادوه

ستا تر دوږخ پوري پېړۍ دي، دلته شپې پاته دي

ته د گناه بڅري مينځې د پرهېز په اوښکو

زاهده پتي دي په وینو کي لمبې پاته دي
 د جهاني شونډو ته نه راځي توبه زاهده
 چي د قسمت په میخانه کي پېمانې پاته دي

او يا دا چي:

دلته سرونه بېله کانو بل څه نه پېژني
 دغه واعظ او دا کتاب په مدرسو کي ښه دي
 ما لا تازه له خپل جانان سره وعدې نوي کړې
 زاهده ستا حوري غلمان په جنتو کي ښه دي
 منزل ته لاري د خلوت په تاریکو کي نه وي
 څوک چي د حق نارې وهي په غرغو کي ښه دي

3- لکه څنگه چي مخکي اشاره ورته وسوه، په افغانستان کي د ثور د غميزي او بيا د روس د يرغل په وړاندي، د جهاني شعر هم، د افغانستان د مقاومت په ادبي تاريخ کي د يادوني وړ ځای لري. په افغانستان کي د روسانو له ماتې او بيا تش په نوم د "جهادي او اسلامي" حکومت له جوړېدو او د شر او فساد له رامنځته کېدو او د ټوپکوالۍ له واکمنېدو وروسته، د افغانستان په خپل منځي جگړو کي چي څومره بدمرغۍ رامنځته شولې، دغو پېښو، د جهاني پر شاعرۍ هم خپل اغېز وکړ، له جگړې کرکه، له شعارونو کرکه، يو ډول ژوره ناهيلي، وير او ماتم د دغو شعرونو بېلابېلي ځانگړني جوړوي. هغه دا ځل هم شينکې آسمان مخاطب کوي دا ځل هم کندهار ته سرودونه او ترانې ليکي، خو د رزم د هغه مقاوم اړخ پر ځای د وير او هغه د ښاغلي محمدمعصوم هوتک په وينا "قنوطيت" په کي راڅرگندوي:

ما خو دا نه ويل شينکې آسمانه

چي به د اور د پاسه اور راځي
زما د غيرت شمله به کښته گوري
زما هديرې ته به پېغور راځي
آسمانه ما خو داسي نه غوښتله
چي د ښارونو جنازې وژاړم
چي مي په کليو کي بلا لنگه سي
چي د ځوانيو هديرې وژاړم

آسمانه ما خو داسي نه ويله
چي د کابل گرېوان ته اور توی که
زما په جونگره کي بلا وکره
زما په لستوني کي ښامار لوی که

ما چي ميوند ميوند نارې وهلې
ما يې په غېره کي گلونه غوښتل
ما چي هلمند ته ترانې ليکلې
ما يې پر غاړه اتڼونه غوښتل

ما چي ټانکونه په سوکونو وهل
هغه مي څر وطن سمسور غوښتی
ما چي سکروتي په غاښو چيچلې

ما مي سږو وینو ته اور غوښتی

(شعر تر پایه)

هغه وخت که شاعر، د مورچل ځوان، د وطن د دفاع لپاره له پردیو او د پردیو له نانځکو سره جگړې ته هڅاوه، اوس د انتقام او جگړې پر ځای، ځولی ورته غوږوي چې له مورچله راکوز شي:

ځوانه دا څوک یې چې گولی اوروې

د خپل نیکه او خپل ابا پر کلي

دې هدیره کي دي خپلوان پراته دي

څوک یې پرون څوک یې پخوا ویشتلې

د خدای دپاره ځوانه مه اوروه

د خپل ابا پر مېنه سره اوروڼه

4-د جهاني د شعر په شهرت او محبوبیت کي د ټنگ ټکور او موسیقي ونډه هم د یادولو وړ ده. جهاني لکه چې خپله له موسیقي سره ځانگړې مینه لري، ځیني شعرونه یې د موسیقي یو خاص کیفیت لري. په تېره بیا د هیواد د نومیالي هنرمند سندرغاړي ډاکټر صادق فطرت (ناشناس) خواږه غږ د دغو شعرونو ښکلا نور هم زیاته کړې ده. ما د "جهاني او ناشناس" په اړه یو جلا مقاله هم کښلې او د خپلو خبرو په یو ځای کي می کښلي دي:

"یوه ورځ چا خبره راته وکړه: د جهاني شعرونه ځکه دومره شهرت ته رسېدلي دي چې د ناشناس له سندريز غږ او د ټنگ ټکور له څپو سره یو ځای شوي دي. بله ورځ یو بل چا راته وویل: د ناشناس د سندرو د ښایست او ارزښت یو اساسي علت دا دی چې هغه د خپلو سندرو لپاره د شعرونو په انتخاب کي ډېر ژور او "سختگیر" دی. هغه د سندرو لپاره د نومیالیو شاعرانو د شعرونو غوراوی کوي لکه: خوشال بابا، حمید مومند، رحمان بابا، استاد حمزه، جهاني او...

زما په نظر دغه داوړه خبري بې ځايه نه دي. د جهاني د شاعرۍ په شهرت کي به د ناشناس د سندريز هنر له اغېز څخه سترگي پټي نه کړو. دغه راز د ناشناس د سندريز هنر په بنياست او ځلونه کي هم د جهاني په څېر د شاعرانو د شعري پياوړتيا له اغېز څخه سترگي نه شي پټېدای لکه دواړه چي يو د بل بشپړوونکي وي..."

5-د ښاغلي جهاني پر شعر د محتوا او هنر له هغې پياوړتيا سره سره چي مخکي خبري پرې وشوې، تر يو وخته د فورم، وزن او چوکاټ له پلوه يوه داسي "کليشه" غالبه وه چي د هغه شعري ښکلا ته يې د هنري تنوع پر ځای، يو رنگي وربخښله او "مونوټون" کاوه يې. دا په خپل وخت کي د پښتو په نوې شاعري کي يو نوی گام و چي د يو ډول څلوريز ډوله نظم په چوکاټ کي وړاندي کېده او د ازادي شاعرۍ پر لور لومړني گامونه وو چي په تېره بيا د حماسي شعر لپاره د وخت غوره انتخاب و، خو بيا بيا تکرار يې نوښت کماوه او پر تکراري چوکاټونو يې بدلاوه، داسي ښکاري چي شاعر وروسته بيا د دغه تکرار پر ځای د چوکاټونو رنګارنګۍ ته هم خپله پاملرنه اړولې ده. په را وروسته شاعرۍ کي يې د نوي غزل او آزاد شعر پر لور هم په زړه پوري گامونه اخيستي دي.

د جهاني غزلیزه شاعري، په پرله پسې توگه د ښکلا او پياوړتيا پر لور روانه ده او له يوې ټولگي څخه بلې ته د لا زيات بنياست لرونکې ده:

دا ميکده په نخېدلو ارزي

ساقی دا جام دي په څښلو ارزي

چي لېونتوب ته عقل و تخنوي

دا زولني په شرنگېدلو ارزي

چي بې کيسې د مينې تخم کړي

هغه وزر په سوځېدلو ارزي

او:

خمار مي نه ماتېږي شرابونه بېگانه دي

ساقی راته اشنا دی خو جامونه بېگانه دي

سجدې ته يې د يار کوڅې ته نه يمه بللی

پردی قاصد راغلی پېغامونه بېگانه دي

دې ښار کي ربابونه د سنگسار په غېږ کي غواړه
 نغمې گوتو کي ژاړي شهبازونه بېگانه دي
 چي زما د لېونو چغو جواب ورسره نسته
 يا زه يم بدل سوی يا دا غرونه بېگانه دي
 سجدې د جهاني پر تندي مه غواړه زاهده!
 په دې سرکښه ښار کي محرابونه بېگانه دي

تر دې ځايه پوري نژدې ټولي خبري د گران شاعر عبدالباري جهاني د هغو پخوانيو شعري ټولگو د بېلگو پر بنسټ وښوې، چي مخکي خپرې شوي دي: "ورکه مېنه"، "پايکوب" او "د سباوون په تمه"، اوس خو دا دی شاعر "شپېلۍ" راته غږوي او دا ځل د شپېلۍ د سندريز غږ له ښايست سره د خپل شعر ښايست يو ځای کوي.

په دې توگه نو دغه "شپېلۍ" د شاعر څلورمه خپرېدونکې شعري ټولگه ده. سره له دې چي د "شپېلۍ" ټول شعرونه د سريزي د کښلو لپاره زما مخي ته نه دي پراته، خو زه باور لرم چي ټول او يا زياتره به يې ما په جرمني، هالنډ، ډنمارک او سويډن کي د ښاغلي جهاني په وياړ د افغاني بېلابيلو کلتوري ټولنو په غونډو کي د گران شاعر په خپل غږ کي اورېدلي وي. له نېکه مرغه په دغو غونډو کي زه هم حاضر وم او د يو څو څو يې ويډيويي پټې (کيسټي) هم لرم.

د "شپېلۍ" د شعرونو په اړه او يا خو غوره ده ووايم چي د جهاني د را وروسته شاعرۍ په هکله، څو ټکو ته په لومړي گام کي پاملرنه پکار ده:

1- لومړنۍ خبره دا ده چي په دغه مجموعه کي زموږ د ښاغلي شاعر، د شعري يون د پرمختگ ډېره غوره ننداره کولای شو. شاعر په دغو بېلگو کي د ښايست نوي نښي نښانې او نمونې زموږ مخي ته ږدي او د پښتو شعر بهير ته يې ډالۍ کوي. د شاعرانه ژورتياوو او لوړ تخيل نمونې د هغه په نوې شاعرۍ کي لا زياتي شوي دي:

کلونه تېر سوله کيسې د ښاره نه راوړي
 زېږی به نه غواړو گيلې له ښاره نه راوړي
 نه د زړې مينې داستان دی نه د نوي کړيکه

روبيار گونگی دی خاطرې له ښاره نه راوړي
 د پتنگانو وزرونو سوځېدل هېر کړي
 زموږ ماښامونو ته ډېوې له ښاره نه راوړي
 دا د عمرونو جنازه دلته چا وټومبله
 بځ د رباب او د نغمې له ښاره نه راوړي
 کلابندي ده نور وتلای نه راوتلای سي څوک
 مېړونه چيري دي شملې له ښاره نه راوړي
 او يا لکه چي په يو بل غزل کي وايي:
 دا څه جنون دی تر منزله رغېدل چي نه وي
 دا څه منزل دی په لمبو کي سوځېدل چي نه وي
 زاهده خوله دي د دوږخ په کيسو سترې کړله
 دا څه خليل دی تر انگاره پوري تلل چي نه وي
 پښېمانه نه يم شيخه مه رايادوه قولونه
 دا څه توبه ده په زر ځله ماتېدل چي نه وي
 (ترپايه)

2-د شاعر په نوې شاعرۍ کي د جولې او منځپانگي (فورم او مضمون) دواړو تنوع تر پخوا زياته راڅرگندېږي. دلته هم منظوم ډوله شعرونه شته، هم د قصيدو بېلگي په کي وینو، د ښکليو او لوړو غزلو ننداره هم کولای شو او بې له شکه چي دغه غزلي د شاعر د پخوانيو دريو ټولگو له بېلگو زياتي، لوړي او ښکلي دي. د آزاد شعر بېلگي هم په کي وینو چي له هنري پلوه د لا زياتي پاملرني وړ دي.

3-څرنگه چي په دغو شعرونو کي د هيواد د حالاتو ژوره انځورگري شوې ده او له بده مرغه د وطن حالات داسي دي چي د ښادۍ پر ځای يې د وير شېبې زياتي او درنې دي، شاعر هم زياتره د همداسي شېبو شاهد او انځورگر

دی. ما چي مخکي د کومي "ناهيلى" يادونه کړې وه، په وروستيو بېلگو کي نه يوازي دا چي دوام کوي، دغه د نا اميدۍ درد لا ژور او غمگين دى. په دې لړ کي کېدای شي د:

اوس به څه ليکې شاعره راته وايه

راته وايه اوس به څه ليکې شاعره؟

په نوم نظم او ځينو نورو شعرونو ته ځانگړې پاملرنه وشي.

4- د شاعر په وروستيو شعري بېلگو کي د هغه منظوم داستاني او حکايي شعرونه د لا زياتي پاملرني وړ دي. زه د ښاغلي جهاني د شعر په بېلابېلو غونډو کي د دې شاهد يم چي دغه لنډ منظوم داستانونه دومره اغېزناک دي چي د گران شاعر له نورو ډېرو خوږو شعرونو څخه هم، له زياتي بدرگې سره مخامخ شوي دي او بيا بيا يې د اورولو ټينگار شوی دی.

په دغو کيسو کي يې نظمونو کي د نمونې په توگه د "موږک شېر"، "د پيشو توبه"، "شيخ نصرالدين"، "چرگ او باز"، "مهار کړي اوبان" او يو شمېر نورو يادونه کولی شو چي د کيسې په څنگ يې لنډ شاعرانه پيغام هم د غور وړ دی، چي په ډېر منطقي انجام کي راځي، لکه:

چي د بل په متو غټ سي يا زمري سي

په هغه گړي له قام ځني پردي سي

چي يې عقل خداى موږک غوندي کوچنى کړي

يوه ورځ پر خپل بادار باندي غورځى کړي

يا:

له ازله مو نصيب راغلى خوار دى

چي لوېدلى مو د بل په لاس مهار دى

جهاني د پښتو د اوسني شعر له نومياليو مخکښو شاعرانو څخه دى، جهاني د افغانستان د اولس د ژوند په ډېر غمگين پړاو کي، ډېر پرمين شعرونه زمزمه کړي او لا يې زمزمه کوي، په دغو زمزمو کي به هماغه جهاني وگورئ خو دا ځل له "شېبلى" سره، او د سندريز غږ له ښايست سره. ورته غوږ شى، وايې وړئ، ويې لولئ او خوند ترې واخلي:

جهاني مه بوله ساحل ته لامبوزن لاسونه

د دې ياغي مالت وگړي په بلا پسي ځي

په مينه

زرين انځور

3/9/2001ع

12/6/1380 لمريز

جرمني ❖ د کولن ښار

مناجات

کور په اور کي د اغیار درڅخه غواړم

د جانان غلیمان خوار درڅخه غواړم

چي غماز مي د جانان په کور کي بولي

ژبه گونگه د رویبار درڅخه غواړم

که تر مرگه پکښي ځان یوازي وینم

د هیندارو کور سنگسار درڅخه غواړم

چي مي سترگي بې جانانه بل څوک ويني

ځان منصور غوندي پر دار درڅخه غواړم

د سبا په شان بې نومه بې رویباره

کور پر سترگو د دلدار درڅخه غواړم

چي رقیب مي د لحد له کیسو کون سي

ستا په نوم کي پټ مزار درڅخه غواړم

چي نمرود مي ستا د ميني په تور سوځي

ژوند په غېږ کي د انگار درڅخه غواړم
 په شبنم، په آيينه، په گرېوانه کي
 مخ، جلوه، ذکر د يار درڅخه غواړم
 چي بورا رنگه مي مينه افسانه سي
 تل سينه څيري په خار درڅخه غواړم
 چي پانوس غوندي په خپل اور کي رنگين يم
 د کوگل وينه مي نار درڅخه غواړم
 يو يې نوم غواړم په وينو کي کرلی
 يو په سترگو کي نگار درڅخه غواړم
 يو مي سوال جواب د قبر په پښتو کې
 يو لحد پر کندهار درڅخه غواړم
 چي يوازي جهاني درځي درشل ته
 د سکروټو پر سر لار درڅخه غواړم

2000- 11- 8

☒

زه لکه پرڅه په لوېدلو کي چا نه وليدم
 لکه نسيم په تېرېدلو کي چا نه وليدم
 د گل په غېږ کي مي يوه شپه په قسمت ليکلې
 لکه شبنم په الوتلو کي چا نه وليدم
 پټ له پانوسه مي رنگين کرل د ساقې لاسونه
 کرار کرار په سوځېدلو کي چا نه وليدم

نه د شاعر نه د بورا سترگو ته ونځېدم
 د غرونو گل وم غوړېدلو کي چا نه وليدم
 نه تر اوربل نه تر گرېوانه نه تر شونډو ولاړم
 پر آشيانه په رږېدلو کي چا نه وليدم
 خواږه خوبونه د ځوانۍ لکه سېلۍ تېرېدل
 د خيال مانۍ وم نږېدلو کي چا نه وليدم
 لکه نفس چي د عمرونو له محبسه وزي
 د زولنو په ماتولو کي چا نه وليدم
 لکه بېړۍ کوگل مي ډک له فريادونو وږمه
 شپه د توپان وه ډوبېدلو کي چا نه وليدم
 د حق نارې مي له زندانه تر يزدانه تللې
 د افسانو په جوړولو کي چا نه وليدم
 د جهاني په شان مي شپې کړې د يارانو سپيني
 په تورو ورځو ژرېدلو کي چا نه وليدم

ويرجينيا

1999 ډسامبر

ستا د راتلو په انتظار کرار زوړ سوم
 رويباره کله به راځي په انتظار زوړ سوم
 د مرغلو سوداگرو مي تپوس ونه کړ

تر لونگينه چا يو نه وړم پر بازار زوړ سوم
 ما خو ويل چي په لمبو کي تر منزله ورځم
 لکه قدم پر مخکه ولوېدم پر لار زوړ سوم
 د خزانو له هيبته يې خوله خلاصه نه کړه
 د گل په تمه د غوتۍ څنگ ته پر خار زوړ سوم
 يوه شېبه مي زولنو سندر غبرگه نه کړه
 د لېونو سره په کلي کي هوښيار زوړ سوم
 چا مي له سترگو سره دوې اوښکي ملگري نه کړې
 لکه خاتول په رنگ رنگين په زړه پرهار زوړ سوم
 نور مي خيالونه په خوږو نکلونو مه بيدوه
 زه له شپو ستړی يم په هيله د سهار زوړ سوم
 تش د دوږخ له بهري وچي شونډي نه گرځمه
 يارانو ځم لره راغلی وم ځمار زوړ سوم
 د جهاني پانوس کوگله لمبې مه سپمونه
 لکه پتنگ په ارمانونو د انگار زوړ سوم

ويرجينيا

1998 اپريل

شېبې د انتظار دي په لېمو درته ساتو

اغزي نه دي دا لاري په بڼو درته ساتو
 په شرنگ چي مو ټولۍ د غمازانو وينه نه سي
 محرم به لهونتوب د زولنو درته ساتو
 ازل مو نذرانه د سوځېدو منظوره کړې
 هر پل دي تر درشله په لمبو درته ساتو
 چي سترگي د رقيب دي په جلوه روښاني نه سي
 جانانه رباتونه په تيارو درته ساتو
 ستا شپې دي وي روښاني موږ دي سوځو لکه شمعي
 پېړۍ دي په پانوس کي په گزمو درته ساتو
 وعده مو له فرياد او له قسمته سره کړې
 دردونه لکه ژبه د زخمو درته ساتو
 يوه شپه يو راغلي بې اختياره بې خبره
 شبنم غوندي مو کډي پر غونچو درته ساتو
 نن جنگ ته يو راغلي جهاني ستنېده نسته
 مورچل په ککړيو په پښتو درته ساتو

ويرجينيا

2000 6 12

☒

ځوانۍ ستا پر اوږو د جنازو پر کلي راغلو
 د اوښکو په گامونو د لمبو تر کلي راغلو

هر کانی مو جلا له ککری سره اشنا دی
 په شرنګ د زولنو د لېونو پر کلي راغلو
 پتنګ غوندي نصیب راته منلې وه دا لاره
 محفل ته دي جانانه د لمبو پر کلي راغلو
 معذور یو که نن توان د الوتو راپکښې نسته
 سوځلي گلستان ته د اغزو پر کلي راغلو
 پیدا چي درته تمه نه سي زموږ د رغېدلو
 خولې د زکندن یو د سلګو پر کلي راغلو
 زر ځله به سي بندي د جانان د دیدن لاري
 د پرخي د لښکر غوندي د شپو پر کلي راغلو
 ساحله د توپان کیسه یوه شېبه که هېره
 مړواندي وزر ماتي د څپو پر کلي راغلو
 یو ټک له سره باسو نگهبان له بدو سترګو
 په چم د سپېلنيو د اوږو پر کلي راغلو
 له ژبي د فرياد سره مو ستونی پخلا نه کړ
 د درد په شاني زړه ته د زخمو پر کلي راغلو
 سجدې يې پر تندي د جهاني منظوري نه وې
 زاهده له توبو د میکدو پر کلي راغلو

واشنگټن

2000 8 28

غزلیزه برخه

کلونه کیږي له دې ښاره کیسو کوچ کړی دی
 د آدم خان له شهبازونو درخو کوچ کړی دی
 په هغه دښت کې د مجنون غرغړې وچې سولې
 د لېونیو له مزلونو اغزو کوچ کړی دی
 نه په محفل کې بلېدل نه سوځېدل یادېږي
 د پتنگانو له مذهبه لمبو کوچ کړی دی
 څنگه به ستون سي له خزانه تورېدلی بلبل
 چې له چمنه د گېډیو وږمو کوچ کړی دی
 اوس یې شرنگی د نیمو شپو سندري نه تخنوي
 له سپینو لېچو سرو لاسونو بنگړو کوچ کړی دی
 د زلېخا مینه د چا لمني نه توروي
 اوس له خوبونو د یوسف قافلو کوچ کړی دی
 د تور جادو افسون وهلي دي د غرو لمني
 نن د شپېلۍ له منترونو نغو کوچ کړی دی
 جهاني څوک به پر لنډیو غزلونه لیکي
 چې له گودر څخه د پېغلو نارو کوچ کړی دی

ویرجینیا

2000 8 12

بيا يې په محفل کي نن له پام څخه لوېدلي يو
 گوره د ساقی تر نظر څنگه ورغلي يو
 هره شېبه موږ ته زنداني خوبونه مه راوړه
 شرنگ د زولنو ته له کنعان څخه راغلي يو
 نن دي عبرتونه له هوښيارو سره وځاندي
 موږ د لېونیو په اتن ور کښېوتلي يو
 پل چي مو د پله پر سر ايردې رقيبې پښه نيسه
 موږ چي له ازل څخه راغلي يو ښاغلي يو
 مه راځه ساحله چيري موږ چيري دا ستا سکون
 موږ يې سمندر ته د توپان په شپه لېږلي يو
 نور مو تماشه کوي که خپله ننداره کوو
 پوه نه سوو شبنم غوندي يې څو شېبې بللي يو
 هره ورځ د ستورو په حساب لمبې په خوله کي وړو
 موږ له خپلي ژبي لکه شمعي سوځېدلي يو
 موږ خو بې اختياره د نعمت پر خوان ور پرېوتو
 گوره چي سخي کور به لا څو ورځي منلي يو
 پرېږده جهاني له دې وزره د پرواز تمه
 غشي د نصيب چي پر شهپر باندي وېشتلي يو
 ويرجينيا

2000- 10- 12

☒

لا به تر څو وینو ملگرو دا د غم خوبونه
 د جنازو سره ملگري د ماتم خوبونه
 ځی له آسمانه سره یوه کو دا زړه خبره
 یا دي اختیار وي یا دي ځغلوې قلم خوبونه
 نور به پخپله د خوبونو تعبیرونه کوو
 پردې لا ولي گوري موږ ته سم نا سم خوبونه
 بوډي آسمان ته نوري مه نیسی د خیر لمني
 په دې کږه ملا یې د ډیرو کړل برهم خوبونه
 پیر مغان ویله خپلي آیینې سپیني کړی
 کنه حرام دي د سکندر او جام جم خوبونه
 یوه منزل ته نه رسیږي بېلي بېلي کوڅې
 دې سرابونو ډیرو وخوړل د یم خوبونه
 نن د شیطان په لمسه غاړه د هابیل غوڅوي
 سبا به ویني ویني ژاړی د ستم خوبونه
 جهاني نور نو د قسمت په خوښه نه یو روان
 راوینوو په لویه لار کي هر قدم خوبونه

ویرجینیا

2000- 12- 8

☒

يو څو رنځوري شپې دي په لېمو يې زنگوو
 شپې د انتظار دي په کلو يې تېروو
 دا ښار د نازولو دی چا درد نه دی ليدلی
 تر څو به په زگېروي ورته زخمونه وينوو
 کلونه د سبا د جنگ په هيله خاوري کيږي
 نن وزو له توپان سره خبره سپينوو
 عمرونه له مطرب سره بې سوره نغمې ژاړي
 ساقی په دې رباب کي نوی شرنگ پيدا کوو
 چي ستا سره ښخېږي د هغې گناه په گوتو
 قسمته له تندي څخه سجدې دي پا کوو
 راپرېږده د ساقی سپينو لاسو کي سره شراب
 واعظه ته رخصت يې موږ اورونه قبلوو
 چي لوېږي مي زلمی ساقی په غېږ کي له مستی
 جنت زاهده ستا سو موږ خمونه تشوو
 ځوانی چي گمراه نه کئ د خلوت په تاریکو کي
 دا شپې راڅخه تنبتي څو توبې به ماتوو
 هستي مو جهاني د عزراييل په غېږ کي غواړه
 مستي لا په سلگيو کي د سره پاڅوو

ويرجينيا

2000- 8- 15

☒

پيالہ نیمه دي ولوبړي نظر په ماتوم
 نن داسي مستي غواړمه ساغر په ماتوم
 ژړ مخی به در نه سم په کوڅه کي لېونتوبه
 څو کاني مي راوړي دي خپل سر په ماتوم
 چي تمه د پرواز مي پاته نه سي په سينه کي
 په غشيو کي در الوزم وزر په ماتوم
 ستا شپې ته مي جانانه سره لمبه په خوله کي راوړه
 د شمعي په څېر ژبه ده منتر په ماتوم
 که سيوری غوندي وړک يم له تروپمۍ سره پر لارو
 معلوم په هر قدم يمه سفر په ماتوم
 شهيدې کربلا ته په جنگ نه يم در وتلی
 غازي زور مي راوړی دی لښکر په ماتوم
 شېبې د انتظار دي تر لحده پوري وړمه
 دا شپه مي سبا نه کې زه سحر په ماتوم
 نفس د زکندن يمه په ستوني کي گنډلی
 يو جام د اجل غواړمه کوثر په ماتوم
 قسمته نن په خپله خوښه ستا له غېږي ځمه
 قلم پر تندي کارمه دفتر په ماتوم
 په نوم د جهاني چي دي ليکلي دي آسمانه
 توپان درڅخه غواړم سمندر په ماتوم
 ويرجينيا

2000- 9- 12

☒

نور به له رقيب سره د کور خبري نه کوو
ويني به سپړې کو د پېغور خبري نه کوو
څله د پردیو د خوښۍ دپاره وسوځو
نور به وزر وساتو د اور خبري نه کوو
ولي خپلي ځانگي د جنون تېشې ته ونيسو
ځان چي ترېور سوی دی د زور خبري نه کوو
ځی چي د قسمت پر تندي خپلي کرښي وليکو
پرېږدی له قاتل سره د ورور خبري نه کوو
ډېر مو له فرياده د رقيب کيسې شريني سوې
درد غوندي به پټ وزو د شور خبري نه کوو
زموږ لا په شېر کي د آسمان خوبونه پاته دي
مرگه ځوانيمرگه لا د گور خبري نه کوو
نن به جهاني بې وزرونو پروازونه وي
پرخه غوندي الوزو د لور خبري نه کوو
واشنگټن ډي سي

2002- 2- 19

منظم او ازاد شعرونه

زما کندهاره

زما کندهاره د زمرو وطنه

زما د سرکښو پښتنو وطنه

د اتلانو د کیسو وطنه

د میدانونو خرڅښو وطنه

داسي مي نه غوښتي چي نن دي وينم

په تن زخمي په سره کفن دي وينم

نه دي هلمند هغه موجونه راوړي

نه له مستۍ په خوله ځگونه راوړي

نه د ارغند غاړي گلونه راوړي

نه دي ترنک زاره سپلونه راوړي

نه دي دښتو کي قافلې وينمه

نه دي کېږديو کي ډېوې وينمه

نه د رابيا له ميني مست فتح خان

له کلابسته قهرېدلی روان

نه ورسره دي د برېڅو ياران

نه د مغولو په پوځ گډ دی تالان

نه يې شپېلۍ دي په برېتو اغوستي

نه يې سرونه په نېزو اغوستي

نه چا ته کور نه چا ته بام پاته دی

نه د کيسو د شپو ارام پاته دی

نه د بيبو د خولې پيغام پاته دی

نه ښادي خان نه دلارام پاته دی

نه په زلمۍ مينه کي شور خوځېږي

نه په رگو کي د چا اور بلېږي

نه د احمد د توري شرنگ وينمه

نه يې لښکري نه يې جنگ وينمه

نه پاني پت په وينو رنگ وينمه

نه سينې څيري په خدنگ وينمه

نه مرهتياني ميندي بوري ژاړي

نه پښتنې په تېرو تورو وياړي

اوس دي پر کليو جنازې را اوري

له پېغلو سترگو اوښکي سرې را اوري

له خپل قسمته درته شپې را اوري

پر سپينو ورځو دي تيارې را اوري

اوس هديره د افسانو يې زموږ

گور د زلميو ارمانو يې زموږ

اوس له آمو تر اباسينه خاوره

له وينو مسته سره رنگينه خاوره

هغه درنه هغه سنگينه خاوره

هغه تر خپل ښارگ شپرينه خاوره

ورباندي گرځي د اورنگ آسونه

د پردۍ سولي پردي جنگ آسونه

اوس دي په لار كي رقيب پراته دي

اوس دي په عرش كي شيطانان پراته دي

پر خزانو دي ښاماران پراته دي

په كوه قاف كي دي دېوان پراته دي

لاري كوڅې دي د اغزو ډكي دي

ياغي درې دي له لمبو ډكي دي

ما خو به ستا په نوم فالونه كتل

ما له قسمت سره سوكونه وهل

ما دي په غېږه كي گلونه ليدل

ما دي تندي كي جنتونه ويل

اوس مي په زړه کي ستا يادونه ژاړي

هره غزل کي مي بيتونه ژاړي

لا مي د وران قسمت خوبونه وينم

لا دي په برخه توپانونه وينم

لا په غضب د آسمان خونه وينم

لا د ډبرو بارانونه وينم

لا به د دوست په نوم درځي غليمان

لا به دي وژني د لستوني ماران

راسه چي ويني ته دي اور درکمه

زاړه جنون ته به دي شور درکمه

څو لېونی چيغي په پور درکمه

زخمي لمبو ته به دي زور درکمه

راځه يو مسته پياله بنگ پورته کو

يو ځل به بيا د توري شرنگ پورته کو

راځه چي بيا د افسانو په ژبه

د ملالی او د عینو په ژبه

د میوندونو د کیسو په ژبه

څه د توپک څه د جرگو په ژبه

د وطن شپو ته مشالونه راوړو

د تيارو ښار ته څراغونه راوړو

زما کندهاره د زمرو وطنه

زما د سرکښو پښتنو وطنه

د اتلانو د کيسو وطنه

د ميدانونو خرڅښو وطنه

داسي مي نه غوښتي چي نن دي وينم

په تن زخمي په سره کفن دي وينم

ويرجينيا

2001- 5- 15

اوس به څه ليکې شاعره
هغه ستا د ابا مېنه تالا سوې
چي تندي کي دي سجدې ورته ساتلې
د گلونو پر غونډۍ اورونه اوري
ورمه ځي تر ارغوانه پښه نيولې
په کوڅو کي يې ژوندۍ جنازې گرځي
پر کورونو د بلا ساه ده ختلې
له بانو تر گرېوانه د اوښکو کور دی
له زلمو شونډو موسکا ده کوچېدلې
پر اوږو د اوښکو ووته له ښاره
د خندا جنازه ولاړه غم لړلې

اوس به څه ليکې شاعره راته وايه
راته وايه اوس به څه ليکې شاعره

اوس په ساندو کيسې وزي له کابل
چي کوڅې يې وې ښايستې په پېغلو حورو
سور سالو يې د لمبو رنگ دی اخيستی
چي په ښکلي وه باغونه د انگورو
پر انگر يې د پاتا کمبلي ژاړي
پر تېر سوی دی ناورين د زورورو

ماشومان يې بلاگاني په خوب ويني

افسانې د برېتورو، ږيرو

د هر پلار كيسه د زوى په وينو سره ده

هره مور ده پرهاړونه د ناصورو

اوس به څه ليكې شاعره راته وايه

راته وايه اوس به څه ليكې شاعره

كډي كوم وطن ته وړي دا كور خرابي

اوس به څوك اوري آواز د پردېسانو

كوم ولات كي يې درمل ورته ليكلي

څوك به اوري فريادونه د زخميانو

څوك به غوږ نيسي نارو ته د بې پلارو

څوك به وژاري سلگۍ د يتيمانو

څوك به بيرته لوپته د خور پر سر كي

څوك به نيسي گربوانونه د غازيانو

د نښتر وني جنډۍ سوې د قبرونو

لا رواني دي جوپې د شهيدانو

اوس به څه ليكې شاعره راته وايه

راته وايه اوس به څه ليكې شاعره

اوس به څوك له قلندر سره ژاړي
اوس به څوك لېږي ميرا ته غزلونه
څوك به اوښكي تويوي پر مينانو
څوك به ژاړي په كېږديو كي نكلونه
كوم حميد به خط و خال كاغذ ته يوسي
يادوي به د يارانو سفرونه
څوك به اوري كرامت د دروېشانو
څوك به گوري پر رحمان باندي فالونه
څوك به نيسي د ديدن د گودر لاري
له سالو سره به څوك ستايي اورونه

اوس به څه ليكي شاعره راته وايه
راته وايه اوس به څه ليكي شاعره

اوس به څوك د هندوكش سندرې بولي
اوس به څوك ځي په اتڼ تر خيبرونو
اوس به څوك د ارغسان پر څپو گرځي
څوك به ليكي قصيدې د كونړونو
څوك به بولي له آمو تر اباسينه
غر او سمه د سرکښو اولسونو

خوك به بولي له اټكه تر مالانه

قلاگاني د بابا له ميراثونو

اوس به خوك د جلالا گودر ته يوسي

د هلمند څخه شرنگي د امبلونو

اوس به څه ليکي شاعره راته وايه

راته وايه اوس به څه ليکي شاعره

اوس به خوك راياډوي تېري خبري

اوس به خوك راوينوي زاړه نکلونه

اوس به څنگه نکليچي غاړه تازه کي

اوس به څه وايي زامنو ته پلرونه

اوس به خوك د پاني پت په توره وياړي

اوس به خوك تسليموي اصفهانونه

کوم شېرشاه توره ايستلې ځي سسرام ته

کوم اکبر به وړانوي د فرنگ خونه

کوم اورنگ به خپل زخمونه ويني ژاړې

کوم خوشال به لړزوي په کټ کي زړونه

اوس به څه ليکي شاعره راته وايه

راته وايه اوس به څه ليکي شاعره

کومه پېغله به غرمه د میوند سره کي
د خپل یار له وینو څوک اړېدي خالونه
اوس به کومه تورپېکۍ پر بولدک وړسي
کومه چیغه به کي سره ساړه رگونه
کوم لاسونه به مری د قاتل نیسي
څوک به اخلي د پېړیو کساتونه
څوک به راسي د ایوب سره ملگري
څوک به واچوي سندرو ته نومونه
څوک به تاو کړي د بابا بگړۍ له سره
څوک به وران کي د ازل کنبلي خطونه

اوس به څه لیکې شاعره راته وایه
راته وایه اوس به څه لیکې شاعره

نن هغه ماشه د ورور پر لور کشېږي
چي یې غږې تښتول د رستمانو
نن هغه غشي د خور ټیکري پېيلي
چي یې زړونه سوري کول د سرکښانو
نن هغه اور د ابا پر مېنه بل دی
چي کرلې یې لمبې پر گرگینانو

نن هغه توره د ورور په وینو سره ده
چي څیرلې یې سینې د غلیمانو
نن هغه سالار د بل په پښو کي پروت دی
ککړۍ چي یې وهلې د بتانو

اوس به څه لیکې شاعره راته وایه
راته وایه اوس به څه لیکې شاعره

اوس له گوتو د مطرب ویني را اوري
ژبي سل ځایه زخمي د شهبازونو
د سندرو سره غبرگي وایي ساندي
د رنځورو زگېروي ځي له ربابونو
اوس به چیري د زلمیو ځوني غورځي
گنډهکاره سوه سورنا بڅ د ډولونو
شپې ته راغله انگولا د بلاگانو
شمع کوچ سوه د محفل له ماښامونو
د تیارو اجاره دار محتسب راغی
خپروي زړې تیارې پر ځوانو زړونو

اوس به څه لیکې شاعره راته وایه
راته وایه اوس به څه لیکې شاعره

پر گودر دي مېلمنې د بلا سترگي
نه شرنگی سته د پاوليو نه پايلو
پر نغمو پر زمزمو چپاو راغلی
زاغ نيولي ځالگۍ دي د بلبلو
نه محفل کي گناهونه ياغي کېږي
نه خيام سته د توبو د ماتولو
سپين لاسونه د ساقې به چيري وېشي
پر يارانو شنې پيالې ډکي له مټلو
اوس به څوک رنگونه تش کي په قلم کي
څوک به ليکي دېوانونه د غزلو

اوس به څه ليکې شاعره راته وايه
راته وايه اوس به څه ليکې شاعره

اوس نسيم راوړي خبر د تورو ورځو
اوس له شپو سره راځي اغزن خوبونه
آفتونو پکښي کړي ځالگۍ دي
جنارو پکښي اوډلي دي کورونه
وايي نسته کجاوې شا ليلا ورو ورو
پېغلي نه نيسي د اوښو پېژوانونه

اوس يې نه راوړي رويبار د ديدن زېرى

له قاصده سره نسته سلامونه

په کوڅو کي يې زموږ پلونه بېگانه دي

له اغيار سره يې کړي پيوندونه

اوس به څه ليکې شاعره راته وايه

راته وايه اوس به څه ليکې شاعره

ويرجينيا

2000- 3- 6

د ثريا پر مزار

زما د گران دوست او ځوان شاعر هادي هادي د هغه شعر په جواب کي ليکل سوی دی چي، ستا به باور نه راځي،
تر عنوان لاندي يې په جلال آباد کي د ملکې ثريا پر مزار باندي ليکلی دی. ثريا ته يې ويلي دي چي ستا به باور نه
راځي چي ستا په وطن کي پر ښځو څه تېرېږي.

واه زوروره څه په لوړ آواز سندرې وايې

ستا په سندرو کي ږغونه د پېړۍ اورمه

لکه له منځه د وحشي او توپاني سمندر

زه ستا آواز د بې وزلانو له بېړۍ اورمه

د غرونو منځ کي له درو له گړنگونو څخه

يوه خوږه يوه اشنا غوندي شپېلۍ اورمه

څومره زړه ور يې چي لا نوم د ملالۍ يادوې

د ثريا د قبر سر ته يې لنډۍ يادوې

لا دي د زړه خواله راوړې د نازو لوبو ته

لا په دښتونو کي سندرې د کوچۍ يادوې

لا دي ژوندۍ ده په سينه کي سوځېدلې مينه

لا ماښامونه لا اورونه د کيږدۍ يادوې

لا دي خوبونو ته راوړي خپلي دنګي نجوني

لا د گودر سره پاولي او غاږګۍ يادوې

اوس دي هغه ښکلي پېغلوتي بې پاوليو گرځي
 اوس بې پورني ببر سر بې غاړگيو گرځي
 اوس يې سندري په دښتونو کي شپې نه وينوي
 چي د شيطان محتسب سترگي پر کيږديو گرځي
 هغه ښايستې د غزلونو د شعرونو سترگي
 له اوښکو سرې دي شوړېدلي په زاريو گرځي
 اوس د دېوانو د شامته ښکلا وتورېده
 د ترابان په کور کي پوځ د شاپېريو گرځي
 اوس يې په مېنه کي د توري بلا مور لنگه ده
 په پېښور کي په کوڅو کي د پرديو گرځي
 هغه ښايستې په تورلېنگيو کي پلو گرځوي
 د گيدرانو کره لوني د زمريو گرځي

د ثريا د خويندو ميندو هديره ورکه ده
 د ښکليو لونو يې کلا ورکه دېره ورکه ده
 اوس د زلخوري ابوجهل د لښکر له جوړه
 په ماښامونو کي لمبه ورکه خېمه ورکه ده
 څوک د تورونو څوک سنگسار دپاره جوړي نجوني
 پر سورکۍ شونډو يې د ژوند بله کيسه ورکه ده
 اوس نه په ورا نه په اتڼ نه په مېله راوړي
 د ژوند له خوني يې رڼا ورکه ډېوه ورکه ده

په دې تورتم کي به له چا سره غمونه ژاړو
 اوس به د کومو خوانيمرگو لحدونه ژاړو
 د کومو کونډو کومو بورو کومو ورارو سره
 د چا کيسې او د چا شناختي او قبرونه ژاړو
 د بې عزته محتسب دُره عزت لوتوي
 د چا پر ولي پر ناموس باندي زخمونه ژاړو
 دلته به څرنگه گرېوان د زورورو نيسو
 دلته به چا سره دردونه پرهاړونه ژاړو
 دلته مو وژني د نصيب د فيصلو په حکم
 وايه له چا سره دا تور عدالتونه ژاړو
 اوس د بابا پر مېنه حکم د اورنگ چلېري
 د پردۍ توري به موږ چا ته گوزارونه ژاړو

گوره هادي! نن دي پر خويندو بدي شپې راغلې
 د رڼاگانو په وطن کي دي تيارې راغلې
 چي پايښېونو به يې شپې له کېږدۍ وشړلې
 هغو پاپيو ته نن توري زولنې راغلې

خو که دا مېنه په ريشتيا د ملالۍ مېنه وه
 که د نازو او ثريا او تورپېکۍ مېنه وه

که په ریشتیا زمريو میندو وه راوړي بچي
 که په ریشتیا د عقیبانو د خالی مېنه وه
 که د شهید مین په وینو چا خالونه وهل
 که د گوليو په باران کي د سیالی مېنه وه
 که چا دې خاوري ته د وینو اوبه خور ورکړی
 که د اتني که د پایکوب که د مستی مېنه وه

نو پر دې خاوري داسي ډيري زلزلې راغلي
 دې هسکو څو کو داسي ډيري حادثې لیدلي
 دلته مرگي موږ ته په زر ځله خېمې وهلي
 د بورو ورارو سترگو ډيري جنازې لیدلي
 موږ له ازله د توپان په شپه کي وزېږېدو
 دې سمندر کي له پېړيو مو څپې سهلي

که ژوند باقي و یوه ورځ به مو بیا ښکلي نجوني
 لکه د غرونو غرخه مستي نازولي نجوني
 بیا پر واټونو ډلي ډلي په سېلونو گرځي
 زما د کابل هغه ښایستې هغه ښاغلي نجوني
 بیا به په سرو منگلو زړونه له کوگله کارې
 په شرنګا شرنګ به را رواني وي منلي نجوني

بيا به د سترگو تر کونجو گوري مکار محتسب

موږ به پر نويو پاڼو نوي حسابونه لیکو

بيا به د شعر پر مخکې وکړو د مينې فصل

بيا به له سره نوي نوي غزلونه لیکو

واشنگټن ډي سي

2001- 9- 9

زنداني خيالونه

ما ويل زه به يوه ورځ د پسرلي په سهار

چي مخکه سره او شنه وي

چي د بودۍ په ټال کي

غزلي ناڅي ترې نظموڼه اوري

چي د توبې پر لغوونو پر چاودلو شونډو

کيسه د ذکر زنگ وهلې نيمه خوا ويده وي

چي له محرابه سجدې نه راپاڅي

چي شيخ د خپل قهر په اور کي سوځېدلی پروت وي

چي په جومات کي غځېدلی پروت وي

چي د نې او د ځمار سندرې

چي د جانان او د نگار سندرې

چي د ساقی او د خپل یار سندرې

هم له شبنمه هم له گلو خوځي

هم له نرگس هم له سنبلو خوځي

هم له اوربل هم له کاکلو خوځي

له شونډو خوځي له سرو ملو خوځي

زه به راځم پر هغه لاره باندي

چي تا په میاشتو په کلو څارله

چي تا په اوښکو په سلگو څارله

تا په دعا، تا په تعويز، تا په فالو څارله
زه به راځم لکه د تللیو مرغکیو په څېر
د پسرلي د توتکیو په څېر
او راسره به وي د سپینو مرغلو امله
زه به کیسې د پردېسیو کوم
ته به کیسې د شوگیو کوې
زه به له گل څخه فراق ژاړمه
ته به نکلونه د اغزیو کوې
زه به دي غېږ کي نیسم
ته به مي غېږ کي نیسې
یوه شېبه به شوگیرونه هېر کو
د خیال په تاو به خزانونه هېر کو
اوبښکي به هیري کو غمونه هېر کو
خو گراني کله د زمان بندېوان
دا د عمرونو د زندان بندېوان
په زړه ظالم د شنه آسمان بندېوان
زما د خیالونو زولنې ماتوي
یا ستا د اوبښکو سلسلې ماتوي
دا په زړه سخته زمانه
کله ارام ته پرېږدي
د پردېسۍ سترې خپاره خیالونه

د بې وسې زخمي زخمي خوبونه

واشنگټن ډي سي

2000- 11- 1

د عمر سودا

خوانيمرگي خوانی خه وې

سپيني ږيري مخ دي تور سه

مرور يم تر قيامته

خه کلونه دي په گور سه

خوانی چيري مي کړې ورکه

چېري ولاړې ښکلي نجوني

چي ښايستې ونې يې گورم

رانه ليري خغلي نجوني

خدايه نغده مي راوړې

پور ته نه يمه راغلی

پنځه ورځي مي زلمی که

ژوند مي ټوله درېڅښلی

چي بيا زه يم بيا ياران وي

بيا سبزه وي بيا گلان وي

چي بيا می وي بيا مستان وي

د شرابو رود روان وي

پيالې سر پر سر تشېږي
ښاخلې بند پر بند ماتېږي
ويني وار په وار تودېږي
مرگ او ژوند دواړه هېرېږي

شرنگ سي پورته له ربابه
لمبه خېژي له درياهه
شيخ توبه كي له كتابه
پرهنز مات كي له شرابه

له پايكوبه د يارانو
شپې سي اور د رقيبانو
ورځي توري د شيخانو
ژوند اغزي د غليمانو

يو د بل په سترگو پايو
زه او يار مي لاس تر غاړه
يو په بل كي سره ورك سو
په يوه هستي كي دواړه

هم ډکېږي هم تشېږي
صُراحي او گيلاسونه
له مستانو نسکورېږي
د سرو مُلو ډک جامونه

نازولې ساقې گرځي
لکه څانگه د گلونو
چي خمار مستي يې څاڅي
له سرو سترگو له لاسونو

خدایه سپين وېښته مي واخله
په رگو مي کړه اورونه
بس پنځه شپې مي زلمی که
نور در ونيسه کلونه

چي توبه وي له حسابه
زه هغسي مستي غواړم
چي پرهېز وي له کتابه
زه هغه کلونه ژاړم
او که دا نه وي خالق

بې اجله درنه ولاړم

ويرجينيا

2002- 3- 13

ته ښايسته يې

ته لکه ستوری د آسمان پر لمن

ته لکه سترگه د سبا ښايسته يې

په آسمانونو کې تنه ښايسته يې

ته له ازله له پخوا ښايسته يې

ته د مستۍ ته د خمار په شپه کې

لکه ساقی لکه مینا ښايسته يې

لکه پانوس لکه رڼا ښايسته يې

لکه جلوه لکه برېښنا ښايسته يې

لکه شبنم لکه ځلا ښايسته يې

لکه گلاب لکه بورا ښايسته يې

لکه لاله په سره لمن کې د بېديا ښايسته يې

لکه غزل ټوله ښکلا ټوله له رنگه ډکه

لکه خیالونه د شاعر د هرې خوا ښايسته يې

ته لکه زېری پر غوږو لکه نغمه پرېوزې

له سر تر نوکه په رگو لکه لمبه کېښوونې

ته لکه شمع لگېدل دي زده دي

په توره شپه کي بلېدل دي زده دي
هم سوځېدل هم سوځول دي زده دي
هم ويلول هم ويلېدل دي زده دي
لکه خيالونه الوتل دي زده دي
پردي خوبونه ټنډول دي زده دي
زخمي کول کرارول دي زده دي

ته لکه زرکه له اوازه دي درې ښکلي دي
لکه شپېلۍ له مازيگره دي رمې ښکلي دي
لکه لمبه له ماښامونو دي خېمې ښکلي دي
ته لکه وړانگه له سهاره دي څپې ښکلي دي

ته لکه گل د نستر له تا بهار ښايسته دی
لکه نسيم لکه وږمه له تا سهار ښايسته دی
لکه سپوږمۍ له تا آسمان له تا سينگار ښايسته دی

ستا له تصويره مي خوبونه ښکلي
په تصور مي دي خيالونه ښکلي
ستا له خيالونو مي نظمونه ښکلي
ستا په هستۍ مي غزلونه ښکلي

تر څو ژوندی یم ستا په نوم به غزلونه لیکم
تر څو چي یونم څو چي وینم څو چي سترگي لرم
ستا پر تصویر باندي به اوښکي کرم
ستا په خوبونو به مي شپې بیدوم

ویرجینیا

2002- 3- 13

چي شپېلۍ بنده نه کې

شپانه دا خپله شپېلۍ بنده نه کې
په دې دښتونو کي يوازي دا يوه نغمه ده
چي موږ ته نکل د پېړيو کوي
يوازي دغه آواز
اوس د آشنا دښتونو
د جگو جگو غرونو
زموږ د زهرو چپاو سويو زړونو
د نږدلو سوځېدلو خونو
د ځوانيمرگو نيمه خوا قبرونو
يوه يوه کيسه پر ژبه لري
يوازي دغه آواز
يوازي ستا د شپېلۍ مستي او آزادي نغمې
د لوړو غرونو تر کمرونو ورځي
لا د کيردۍ تر ماښامونو ورځي
لا په دښتو کي تر اورونو ورځي
لا د زلميو مينانو تر نکلونو ورځي
لا د بلبلو چنچنيو تر غوږونو ورځي
شپانه دا خپله شپېلۍ بنده نه کې

چي زموږ د غرونو دا ژور لاسونه

چي دا زخمي گلونه

دا سوځېدلي او دا وچ ډاگونه

دا نيمه خوا ښارونه

دا بې صاحبه دا ميراث كورونه

دا د مرگي له ساندو ډكه خونه

يوازي تا پېژني

شپانه كلونه كېږي

چي وطن رنگ د لېونتوب اخيستی

جنگونو باج له سړيتوب اخيستی

د څو قاتلو لوټمارانو ټولۍ

د بېگانه داړه مارانو غدی

زلمي سرونه په لمنو کي وږي

شهیدي ويني په ځمونو کي وږي

پردي تېغونه په لاسونو کي وږي

نه يې په شپو کي دي کيسې پرې ايښي

نه په کيږديو کي لمبې پرې ايښي

نه يې پر شونډو ترانې پرې ايښي

نه يې شهباز نه يې نغمې پرې ايښي

نه يې لنډۍ نه يې نارې پرې ايښي
 ستا له شپېلۍ به هم نغمې تللي وي
 ستا له نغمو به هم كيسې تللي وي
 ستا له كيسو به هم مزې تللي وي
 تا ته به هم سورونه نه وي پاته
 ستا له آوازه به هم ويني ځاڅي
 ستا له سورونو به هم اوښكي پاڅي
 تا ته به کله دونه شور پاته وي
 ستا د نغمې به کله زور پاته وي
 ستا به د وينو چيرته اور پاته وي
 خو ته دا خپله شپېلۍ بنده نه کې
 ستا له شپېلۍ واری سم
 که سبا بيا مو گودرونه خپل سول

که مو دا غرونه دا دښتونه خپل سول
 که په کيرډيو کي اورونه بل سول
 او بيا کيسې د اورېدلو سولې
 بيا غاړگۍ د اچولو سولې
 پېغلي گودر ته د ورتللو سولې
 د پايز بونو د پاوليو شرنگولو سولې

د محتسب سترگي ړندې سوې د ايستلو سولې

بيا به دا ستا په نغو

بيا به دا ستا په آواز

دا ستا په مسته شپېلۍ

راوينوو د نيمو شپو نكلونه

له شپو به باسو شيطاني خوبونه

بيا به را ياد كو پخواني وختونه

بيا به رباب ته شهبازونه راسي

بيا به نغو لره سورونه راسي

بيا به نڅا ته پايزېبونه راسي

بيا به محفل ته پانوسونه راسي

د ساقی لاس کي به جامونه راسي

ته به شپېلۍ ږغوي

ياغي سندري به دي

راپاخوي د رگو وچي ويني

ژوندۍ کوي به زمولېدلي ميني

راوينوي به ډکي ډکي پيني

دا شپېلۍ بنده نه کې

په دې شپېلۍ کي زه خوبونه وينم

پکښي خيالونه وينم

درته خوبونه زنگوم پکښي ټالونه وينم
د نن اورونه هېرومه جنتونه وينم
شپانه دا خپله شپېلۍ بنده نه کې
ستا له شپېلۍ واری سم
په دې دښتونو کي يوازي دا يوه نغمه ده
چي موږ ته نکل د پېړيو کوي

ويرجينيا

2000- 8- 12

سترگي

پرون مي نابره
پس له کلونو ستا پر لور سترگي در واوښتلې
او د عينکو شاته
يوازي ستا د خمارو سترگو کيسه پاته وه
نه له اوبو ډکي وې
نه له رمزو ډکي وې
نه له نخرو ډکي وې
پکښي مي ونه ليدل
د مستۍ ډک سره او نري رگونه
نه يې رازونه ويل
نه يې نازونه کول
نه يې بانو پيره دار
نه يې وارونه کول
نه يې ښکارونه کول
نه يې د زړونو امېلونه پېيل
نه يې وعدې د سباوون کولې
نه يې کيسې د مستو شپو نه د پرون کولې
نه يې کاره بانو حملې د شواخون کولې
نه يې پر زړونو اورول نوي تازه وارونه

نه يې له سترگو ټښتوله د ځوانۍ خوبونه

پرون مي نابېره

پس له کلونو ستا پر لور سترگي در واوښتلې

درته کتل مي چي ښايستې سترگي دي

هغه د ميو پيمانې سترگي دي

له بېخوبيه له مستيه تكي سرې سترگي دي

د غزلونو افسانې سترگي دي

بنگ د ځوانۍ او د مستۍ نه لري

ناز د ورېښميني ناوگۍ نه لري

تمه د عمر د نازونو د پېرۍ نه لري

او له کونجونو څخه غلي غلي

د بلي مستي غنم رنگي نازولي نجلۍ

ها د ښکلا له تارو پوه ده د اودلې نجلۍ

د غټو بورو سترگو

په ننداره پسي کرار کرار مزلونه وهي

چي خپلي شپې به يې يادېږي کنه

چي خاطرې به يې پارېږي کنه

پتي له ځان سره ژړېږي کنه

ويرجينيا

2001- 3- 17

سوگند

چي لا تر څو مي په رباب کي وي تارونه پاته
چي مي له گوتو کي شهباز خوځېږي
چي يې لا توان د شرنگولو لرم
چي لا نغمه د ږغولو لرم
او لا يو څوک د اورېدلو لرم
او لا مي پاته په نغمه کي وي وروستي سورونه
زه به رباب وهمه
ما د جنون په سر قسم کړی دی
چي د تيارو او د سکوت شيطانان
زما پرتندي سجدې ليدلای نه سي
ياغي نارې مي اېلولای نه سي
شمع په لاس به په کوڅو کي د رندانو گرځم
زه به پر کور د ميخوارانو گرځم
تشي پيالې کړنگوم
ځانته زاهد قهروم
اور د دوېخ پاروم
کور د ريا سوځوم
که نشې نه وي که مستي که شرابونه نه وي
که ساقی نه وي سپين لاسونه ډک جامونه نه وي

که محفل نه وي که نڅا که پایکوبونه نه وي

یوه څماره چیغه

څه لېونی او څه هوښیاره چیغه

پورته کومه دا سکوت ماتوم

ژوندي قبرونه په نارو وینبوم

ځانته زاهد قهرروم

ما د جنون په سر قسم کړی دی

چي د تیارو او د سکوت شیطانان

زما پر تندي سجدې لیدلای نه سي

یاغي نارې مي اېلولای نه سي

که د تور مخو زاهدانو پیره دارو سترگو

د محتسب او د قاضي دواړو مکارو سترگو

له خلوتونو راوتلو ریاکارو سترگو

په رنجو تورو دوو غدارو سترگو

له گودرونو د پېغلانو نارې وشړلې

له پایزېبونو یې د شرنگ سلسلې وشلولې

له ماښامونو یې کیسې او لمبې وایستلې

زه به گودر گودر نارې وهمه

زه به پر سپینو مرغلینو اوږو

زه به پر سپینو پر ورېښمینو لېچو

د منگوټیو سلسلې یادوم

زه به کيږدی ته ورځم
زه به لمبې بلوم
زه به کيسې وينوم
ځانته زاهده قهروم
ما د جنون په سر قسم کړی دی
چي د تيارو او د سکوت شيطانان
زما پر تندي سجدې ليدلای نه سي
ياغي نارې مي اېلولای نه سي
لا خو ژوندی يم لا له ستوني مي اواز راوړي
لا خو بينا يم سپين له توره بېلولای سمه
لا يوه چيغه مستانه پورته کولای سمه
لا خو په وينو کي بڅري گډولای سمه
لا خو غزلي مستولای سمه
لا مي سينه کي ناويلي ترانې پاته دي
لا ترانو کي څو زخمي زخمې نارې پاته دي
لا له شهبازه سره غبرگي زمزمې پاته دي
لا په رگونو کي څو څاڅکي ويني سرې پاته دي
لا مي په وينو کي څو گرمي هنگامې پاته دي
لا به زه اوس د انځورگرو په کوڅو گرځمه
په فلاگانو په حجرو گرځمه
د ورکي مېني به پوښتني کوم

کوډي کتني کوم
څو سوځېدلي تصويرونه ايردم
څو پاني پاني کتابونه اوډم
پکښي څېره د خپل جانان لټوم
له ماتو ماتو قلمونو سره
پر سپين کاغذ باندي خطونه ليکم
يوه څېره رسموم
بيا له تصويره سره لوبي کوم
ترېنه انځور جوړوم
د زړه په وينو يې خالونه ايردم
ځانته زاهد قهروم
ما د جنون په سر قسم کړی دی
چي د تيارو او د سکوت شيطانان
زما پر تندي سجدې ليدلای نه سي
ياغي نارې مي اېلولای نه سي

ويرجينيا

2000- 12- 19

او لا اورونه بل دي

د پوهاند عبدالشکور رشاد د شعر په اقتفاء
 ها چي په وینو یې لړلي دي د غرو لاشونه
 چي یې لمن کي رغړېدلي دي مغرور سرونه
 چي یې د توري له هیبته لړزېدل په کټ کي
 د غلیمانو د تورزنو جنگیالیو زړونه
 چي یې کیسو ته له باگرامه تر سسرامه پوري
 یو په یو وښودل د شېر او د سکندر نومونه (1)
 چي یې راپاڅي افسانې د اصفهان له کیسو
 چي یې له ډاره رپېدله قزلباش پوځونه (2)
 چي پاني پت ته یې ور وښودی ایمان د توري
 چي د تاریخ سینې ته ولاړل ډراني تېغونه
 چي له پامیره تر سپین غره تر خیبره پوري
 پکښي ایرې سول یرغلگر او د دشمن هډونه
 چي له سکندره له چنگېزه یې کړې لاري ورکي
 چي د فرنگ پر زړه یې کښېښودله تور داغونه
 چي سره تبي یې کړله محکه د فرنگ او تزار
 چي یې په غاړه کي ور وتومبل د اور لارونه
 چي سرو لښکرو پکښي زر ځله ټکري وکړې
 چي خپل تاریخ ته یې سوغات یووړله ژر مخونه

چي يې د کونډو، بورو، ورارو حسابونه وړک دي
 چي يې د شمېر په ژبه نه راځي ناصور زخمونه
 چي يې تر ننه تر سبا او تر پېړيو پوري
 په ښار او کليو کي ور وکرله سره اورونه
 چي دې انگر ته د کوربه بې اجازته راځي
 کوم بختور به وېرې تر کوره مات ژوندي بندونه
 دلته سينې دي له ازله له پولادو جوړي
 دلته له ټانک سره ډغري وهي کلک سوکونه

او يوه ورځ د دې وطن په کړلېچو کي مات سول
 د تزارانو په گناه ککړ خيږن لاسونه
 او يوه ورځ سو د پېړيو طلسم ډرې وېرې
 او يوه ورځ له هسکه راغلل د بري ډغونه
 ويل يې سپک سول د درانه پښتون انگر ته چي تلل
 د کبرجنو داړه مارو ناروا ټانکونه
 پر مخکې جوړي زلزلې سوې د اتڼ له زوره
 ميدان ته ووتل د تېرو افسانو ډولونه
 ولاړی د غرو شاته نيهم سو تنبېدلی ښامار
 په ميدانونو کي يې پرېښودله مات غاښونه
 د کنډوالو ناره يې واورېدل په عرش کي خالق
 د کونډي ناوي په نيکريزو سرو لاسو عرضونه

غرونو سيندونو يوه بل ته پيغامونه لېږل
 د شهيدانو له جنډيو اورېدل رنگونه
 چا ويل بيا گوندي سمسور سي سوځېدلي کلي
 گوندي دا شاپي مخکي بيا وسپري سره گلونه
 بيا له سورنا او له ربابه نغمې پورته سولې
 نڅا ته ووتل د نجونو او زلمو فوجونه
 مبارکۍ وې يو د بل غورې کي ويله خلکو
 نن که سبا وي پردي کيږي بېگانه کمپونه
 نور به ستنېږي ستري کډي له پرديو خاورو
 نور به خالي وي د پردي ملک پردي کورونه
 نور به شملې د شمله ورو چا ته ټيټي نه وي
 زموږ د زلمو غيرت به نه څټي پردي دېگونه
 خپل به قاضي خپل به ملک خپل به وي مشر د قام
 بيا به پر خپلو مخکو يون کوي آزاد قومونه
 بيا به د زرکو په گامونو وي رواني نجوني
 بيا به سينگار وي په کوچيانو زرغونه دښتونه
 بيا به د تالندي د زوره غر او سمه رېږدي
 بيا به غورېږي د ترنک او ارغسان موجونه (3)

خو يو ناڅاپه سره ورغلې خوني لښکري
 بل سول په ښار او په بانډو کي د نفرت اورونه

لکه چي چا ته د پېړيو دښمني وي پاته
 لکه بدۍ ته پاڅېدلي وي غليم تربرونه
 لمبې له کليو له ښارونو له کوڅو پورته سوې
 سره سول د ورور او خور په وينو د غازي لاسونه
 د خور پورنۍ د ابا شمله يې ولوتله
 له زړونو ووتل د مينې او غيرت نومونه
 يا زموږ بچي په کور کي تل دغه ناخوالي کوي
 يا په پردي کور کي بدل سول زموږ ياغي مېړونه
 چي په نومونو يې سندري جوړولې نجونو
 هغو غازيانو يې پر کليو اورول مرگونه
 او لا تر ننه دا بدمرغه هنگامه جوړه ده
 او لا تر ننه کيندل کيږي د زلمو قبرونه
 لا د ابۍ په غېږ کي نه دی کرار سوی ماشوم
 لا هره شپه په خوب کي ويني د قاتل برېتونه
 لا يوه بل ته سره اړوي او تري سترگي
 لا يې په کور کي مېلمانه دي د مرگي يادونه
 چا ورته کړي دي کيسې د هغي بري کوڅې
 چي د ژوندي انسان په سر کي چا وهل مېخونه
 چا ماشومانو ته ويلي دي چي تل به ويني
 د افغانانو په ازل کي نوشته جنگونه
 دې افسانو د کور او کلي ارامي وړې ده

له ماشومانو يې غلا کړي دي خواږه خوبونه

هسي نه بيا پردي راغلي وي د سيوري په څېر

له يوه بله مرور کړي د قومونو زړونه

هسي نه بيا يو څو تور مخي په جرگو ورگډ سي

هسي نه يو له بله وجنگوي لوی ښارونه

هسي نه سپکه سي شمله د باتورانو د کور

هسي نه بيا په وير اخته سي دا زوی مړې خونه

بيا خو به نه وي د قلا په مخ کي غل پيره دار

شريک خو نه دي له رقيب سره د زړه رازونه

نيکه ويل چي خپل مو خپل دي بېگانه مغول دي

هېر خو به نه وي د بابا او د نيکه پندونه

بيا په لوی لاس خو به بلا چا رابللې نه وي

هېر خو به نه وي پروني او پخواني نکلونه

چي غمازان مو مرکې کوي د ورونو تر منځ

تر هغې ورځې به د وينو وي روان سيندونه

لا به را اوري د آسمانه څخه سره اورونه

لا به غرومېږي ډک له اوره دورځي توپونه

ويرجينيا

1) په هند کي د پښتنو دوو مشهورو شاهانو، شېرشاه سوري او سکندر لودي، ته اشاره ده.

- 2) (قزلباش) سور سري، يا د سرو خوليو خاوندان (د اېران د صفوي شاهانو پوځيان وه، چي هم يې په كندهار كي د ميرويس نيکه له لاسه ماتي خوړې، او هم يې په اصفهان كي د شاه محمود هوتک د انتقام مزه وڅکله.
- 3) (ترنک او ارغسان د كندهار دوه لوی سيندونه دي، چي پر غاړه ې ډېر لوی غلجي او دراني قبايل آباد دي.

چي رانه سې پسرليه

د خوشحال خان خټک د بهار په قصیدې په پیروي

هی افسوس چي بیا به رانه سي بهار

نه خولی خولی گلونه نه گلزار

نه ښایسته به سي ټالونه په پیغلانو

نه ولاړ به وي زلمي کتار کتار

نه روان به وي همزولي لاس تر غاړه

نه نوروز نه گل سرخ نه شالمار

نه به ښکلي وي دښتونه په زلمیو

نه به پورته له باغونو وي چغار

نه به بیا خوشال ایستلې توره راسي

نه به باز غوندي منگل سر کي په ښکار

نه به سره تبي کي محکه د مغولو

نه لښکر به د غلیم کي تار په تار

نه مرغان به د رحمان پر غزل ژاړي

نه بې گوري څوک فالونه پر گفتار

نه به څوک د قناعت په اطلس ویاړي

نه به گرځي په خرڅه کي شهریار

نه به کړنگ و شنو پیالو ته حمید ورکي

نه به شونډي پکښي ويني د خپل يار
نه به اوښکي تويوي پر مسافرو
نه به فرش کي په لېمو دلبر ته لار
مهاجري سولې ورځي شېستان ته
د تورتم لښکر نيولی د لمر ښار

نه د زرکو په نارو دي غرونه ښکلي
نه بازان خوني منگول تېره منقار
نه نارې دي د چنچنيو د قمريو
نه شاهين پسي وتلی دی په ښکار
په گزمو د شيطانانو سترگي گرځي
منگي نسته پر گودر باندي کتار
پاولي نه کوي شرنګی پر گودرونو
پېغلي نه لري خالونه د سينگار
نه غوتی دي د سوما له اوبو مستي
نه لښکري د بورا گرځي خمار
نه وږمې گرځي په شپو کي د گلونو
نه شبنم له غونچو الوزي سهار
هره خوا گرځي لښکر د صيادانو
اوس بلبل ترانې نه وايي په جار

د نارنجو گل به څوڪ گربوان ته يوسي
 محتسب چي وي وهلي ننگرهار
 څوڪ به وليکي خاټول ته غزلونه
 د مرگي لښکر چي پروت وي پر مزار
 گناه کاري سوې جنډۍ د زيارتونو
 نه سخي سته نه لمن د لاله زار
 جنازې دي چي را اوري پر کورونو
 مستي نه لري کوڅې د کندهار
 ستا په نوم چي وړانوي د وطن څلي
 ربه ته يې په لعنت که گرفتار
 د احمد پر مېنه مه وای زېږېدلی
 مه يې مور د دې وطن وای مه يې پلار
 نن يې اور د جنازو پر وطن بل کړ
 هم لښکرو د غلام هم د بادار
 خدايه يو زخم خو نه دی چي به جوړ سي
 کال په کار دي پرهرونه وار په وار
 چي به ويښي په نارو وې د نکلونو
 له هغو کيږديو پورته دی کوکار
 چي دښتونه يې وه ښکلي په اورونو
 له هغو خېمو کچکول باسي مالدار

نه شپانه سته نه کيږدی نه رمې گرځي
 نه په دښت کي د لېوانو پروت دی ډار
 خدایه ورکي سوې شملې د شملورو
 نه سرونه سول راپاته نه دستار
 له قاصده سره نسته پیغامونه
 بدشگون دی سترگي سرې دي د رویبار
 رباتونه نابنده راته ښکاري
 قافله پر کومه ځي کرار کرار
 توره شپه ده کنډوونه کړلېچونه
 یا به ږوند وي یا جاهل کاروان سالار
 له خزانه تر خزان پوري ژوندون دی
 نه یوه لحظه سکون سته نه قرار
 هره ورځ یې له دوږخ څخه راوړي
 پر تندي د هري شپې لیکلی نار
 هر ساعت یې قیامتي اورونه اوري
 زخمي کېږي باروي زړونه افکار
 کور او کلي د سکروټو کروندې دي
 ورور له وروره زوی له پلار څخه بېزار
 لا ټولۍ د لېوني محتسب گرځي
 نه پر سد یې دی پرې ایښی نه هوښیار
 د مطرب له شهبازونو اوښکي اوري

نه په سور کي يې رباب دی نه سیتار
نه په غلا نه په ښکاره يې دیدن کېږي
د جانان کوڅې نیولي دي اغیار
نه ساقی ډکي پیالې راوړي محفل ته
نه یاران دي په مستیو کي سرشار
نه د گل په نصیب سرې شونډې د پېغلو
نه بورا سینه څیرلې ده په خار
خه په مخه دي گلونه پسرلیه
درته نور به وي ملکونه انتظار
دا یتیمی څښي نه غورځي اتڼ ته
دا زوی مړي تا ته نه دي د روزگار
ته د کونډو اوښکو نه يې د پوښتني
د زهیرو زړونو مه اخله آزار
جهاني د خوشحال خان له برکته
د سکروټو په قلم لیکي اشعار

ویرجینیا

2001- 1- 3

د بنگلو نجلۍ (بيلي جويل)

دا په لوړو بنگلو کي د ښار اوسي
زما په شان غريب يې هيڅ نه دی ليدلی
نه يې مور کله کيسه ده ورته کړې
نه يې خيال ته داسي څوک دی ورغلی
دا نجلۍ ده نازولې د قصرونو
ورته نسته لار د پلونو د خوارانو
نن يې زړه ته ده زما مينه ورغلې
نن د بخت په ازمېينه ځم يارانو
نن يې کړې فيصله د ژوندانه ده
نن سپاري چا ته جلو د خپلي ميني
نن به زړه د چا له زړه سره پيوند کړي
تودوي د چا په وينه خپلي ميني
نن يې زړه غواړي چي ځان لره پيدا کړي
يو غښتلی په زړه کلک له غريبانو
خو له ما څخه اختيار دی ميني وړی
زه له دغي ډلي نه يم يارانو
دا په لوړو بنگلو کي د ښار اوسي
ما د دې نړۍ هرگز نه ده ليدلې
زه د دې دنيا ته نه يم ورغلی

ما لا خپله طالع نه ده ازمېيلي
سترې سوې ده په سپينو بنگلو کي
زړه يې شين دى له هغه ژوندونه ژاړي
د غټانو له زامنو ده بېزاره
نن يې زړه د غريبانو سره غواړي
نن که نه سمه ور وړلاى مرغلري
يوه ورځ به مي راخيژي د بخت ستورى
پرې به جوړ کمه باران د سرو او سپينو
په ټولۍ کي د سيالانو به مي گوري
هغه ورځ به دا زما په مينه وياړي
راسره به وي پر څنگ باندي روانه
په ورو ورو به اخلي ښکلي قدمونه
لکه زرکه لکه سرو خرامانه
نن يې زړه غواړي چي ځان لره پيدا کړي
يو غښتلى په زړه کلک له غريبانو
خو له ما څخه اختيار دى ميني وړى
زه له دغي ډلي نه يم يارانو
نن يې زړه ته زما مينه ورغلې
ما هم زړه په بنگلو کي دى بايللى
ور روان يم د بخت په ازمېينه
نازولي ته مي واك دى ورسپارلى

ویرجینیا

1999- 5- 31

کسې او نکلونه

موږک شېر

د لوی ښار څخه دباندې یو دره وه
جوړه کړې یوه شیخ پکښې دېره وه
پر سجدو به خدای ﷻ ته پروت و په خواستونو
ټولې شپې یې تېرولې په نفلونو
که څو د ښار پر خلکو باندي گران و
دی له خلکو راگوښه په غم د ځان و
دوولس میاشتي به یې تل روژې نیولې
یوه ورځ یې چا ډوډۍ نه وه لیدلې
یا په ذکر یا په فکر به مشغول و
پیر پر هر چا باندي گران ورته مقبول و
نه یې وړلې شکرانې نه خیراتونه
نه یې چا ته ورلیکله تعویذونه
د دعا دپاره خلک چي ورتله
پیر به یو گړی حضور ته وربلله
نور نه شیخ د دنیا کار لره وزگار و
نه له ښو نه یې له بدو سره کار و

يوه ورځ يوه موړك په حجره كي
شل او سل ځله آزار كړ په سجده كي
چي به شيخ كله ورتيپ سو و سجدې ته
د موړك لكۍ به ورغله و خولې ته
شيخ كرار ورڅخه وكړله پوښتنه
ما پر څه آزاروې په بخت پمنه

موړك وويله شيخه ستا قربان سم
د مرگي مخته دي سپر بلاگردان سم
د پيشو له لاسه ډېر يم كړېدلی
شوم نهر يم وږی تېری ژر زېښلی
د ظالمو پيشوگانو له ناتاره
يو گړی وتلای نه سمه له غاره
ته دُعا وكه چي زه غټه پيشو سم
نور به هر گړی بېغمه له حملو سم
شيخ دُعا وكړه موړك توره پيشو سوه
هغه دم خدای ته د شكر په سجدو سوه
سمدستي يې كړه حمله پر موړكانو
مرگ يې گډ كړ په خپل كور كي په خپلوانو
نه يې مخ وكوت د خپلو گاونډيانو

نه د ورونو، د زامنو، اکاگانو
خپله مور او پلار يې څيري په منگول کړل
مېلمانه يې خویندي ورونه د اجل کړل
راوتلای موږ کان نه سواى له غاره
سپون په کور کي هيچا نه واهه له ډاره
يو څو ورځي يې پر خپل کلي مېله وه
د پيشو برېتونه غوړ منگول يې سره وه
بيا خلوت ته سو دننه ويل پيره
ستا قربان سم د خوارانو دستگيره
د ښار سپيو مي تريخ کړى خوږ ژوندون دى
ښکار له بهري نه سم کړاى وچ مي لړمون دى
راته غاږي په کورو کي پر بامونو
گرځېداى نه سم پر جگو دېوالونو

په دُعا دي يو لوى سپى راڅخه جوړ که
په دې سپيو په کوتریانو مي زړه سوړ که
شيخ پر چوف کړه پيشو ځاى پر ځاى خپل سو
هغه دم د پيشوگانو په تکل سو
په ځغستا به يې ايستې له کلي کوره
نه يې خړه پيشو پرېښوده نه توره

که پیشو به پیدا نه سوه د کورونو
 واره سپي به یې دارله په غاښونو
 لاروي یې داروله په گواښونو
 ماشومان یې خُغلول تر خپلو خونو
 و هر چا ته یې ښودلې خپلي داري
 څوک ترې خلاص نه وه په ناستي په ولاړي
 خو څو ورځي وروسته بیا ولاړی حجرې ته
 شیخ یې نه خوشي کاوه خپلي سجدې ته
 ویل شیخه زه په کومه خوله گویان سم
 ستا تر پښو دي صدقه سمه قربان سم
 په عذاب کړم په کوڅو کي ماشومانو
 کاني وینم په لاسو کي د لویانو
 نه کورو کي مي پرېږدي ډلي د سپیانو
 نه په ښار کي پر دوکان د قصابانو
 دا یو زه په ټوله ښار کي خوار و زار یم
 ته وا زه دښمن د هر سړي د پلار یم
 شیخه ماته دعا وکړه چي لېوه سم
 کوڅې پرېږدم اوسېدونکی د ځنگله سم
 شیخ پر چوف کړه سپی هغه گړی لېوه سو
 پر سجده سو او روان پر لور د غره سو

يو څو ورځي يې کړې تېري په ښکارونو
 گرځېدی پر لویو غرونو پر دښتونو
 دواړي زامي به يې سرې وې تر غوړونو
 په څيرلو د اوزگړو د پسونو
 انگولا يې خوب حرام کړ د کوچيانو
 سرگردانه يې کړې ورځي د شپونيانو
 ډار يې واچاوه د دښت پر ماشومانو
 تر گودر پوري په لار کي د پېغلانو
 يوه شپه په نیمه شپه کي را روان سو
 بيا د پير دېرې ته ورغی نالان سو
 ويل شيخه په دې غرونو کي پرانگان دي
 د ځنگله په هغه بل سر کي زمريان دي
 له هيښته يې په ښکار وتلای نه سم
 له ستمه يې خپل ښکار خوړلای نه سم
 ځغلوې راڅخه زما کړي ښکارونه
 که څه وایم راته وښيي غاښونه
 ته دعا و ماته وکه چي زمری سم
 هم په ځغاسته هم څيرلو گړندی سم
 چي د چا نه وي تر ما تېره غاښونه
 تر مرگي پوري ونه وينم ظلمونه

بيا به نه راځمه پيره ستا تر كوره
 له لمونځونو به دي نه باسې په زوره
 پير پر چوف كړه لېوه ځای پر ځای زمري سو
 انگولا ورڅخه هېره سوه غرومې سو
 شور يې گډ كړ د ځنگله په حيواناتو
 سمه، غر، ځنگل يې اور كړ د هوسيانو

چا ليدای نه سواى ټولۍ د گيدرانو
 په غارو كې آرام نه و د خوارانو
 كه به وږى و كه نه و ده وژل كړل
 له سهاره تر ماښامه يې داړل كړل
 له ځنگله څخه كوچ و كړ چغلانو
 تخم ورك سو د هوسيانو د سويانو
 گوره څرنگه دا فكر ور پيدا سو
 چي د شپې روان د شيخ د كور پر خوا سو
 شيخ چي وليدى زمري، ويل يې وايه
 څه مشكل يې راوستلى تر دې ځايه
 اوس به چا يې پر دې سيمه كړولى
 په ځنگله كې خو تر تا نسته ښاغلى
 زمري وويل دا نن ځكه غرومېږم

چي يو بل موړك زمري نه كې ډارېږم
 بل مي ښكار ميندلی نه دی په ځنگله كي
 گوندي ستا غوښي د زړه سوده را وكي
 چي زمري كړې شيخ ته سپيني خپلي ډاري
 شيخ يې تو كړلې له قهره پر مخ ناري
 ويل ځغله زما له كوره څخه ورك سه
 نه لېوه يې نه زمري بيرته موړك سه
 زمري وكتل و ځانته چي موړك سو
 پښېمانۍ څه گټه نه كول هك پك سو
 د خپل غار پر لور يې پورته كړل گامونه
 رېږدېدله يې لكۍ، اوربوز، غوړونه
 خو په غار كي نه ملگري نه خپلوان وه
 ده وژلي وه كه وروڼه كه سيالان وه

 چي په شاوخوا كي پاته موړكان وه
 ټول د ده د وينو تېري دشمنان وه
 په هر پوست كي يې وژلي حيوانان وه
 موړكان وه كه پسونه كه لېوان وه
 چي د بل په متو غټ سي يا زمري سي
 په هغه گړي له قام څخه پردي سي
 اول غوښي خوري د خپلو قريبانو

ښخوي داړي په خپلو په يارانو
دا يې هېره وي چي نن ته تېرېدل سته
چي هسکېري يوه ورځ کښته کېدل سته
چي يې عقل خداى موږک غوندي کوچنى کي
يوه ورځ پر خپل بادار باندي غورځى کي

2000- 2- 6

سرچپه قضاوت

يو بډای په يو لوی ښار کي هستوگن و
نعمتونه يې پرېمانه وه شته من و
خدای ورکړي وه کورونه جايدادونه
له نيکونو ورته پاته وه باغونه
همېشه يې وه په کور کي مجلسونه
د رندانو د مستانو محفلونه
پرې راټول به تل ساقيان او مطربان وه
په وينا او په صفت به يې گويان وه
همېشه يې مېلمانه پر دسترخوان وه
هم رندان، هم ملایان هم سرکاريان وه
غوره مالو پکښي ژبي ټکولې
حاسدانو په غاښو شونډي چيچلې
يوه شپه يې کور کي نوې ننداره وه
په لکونو يې اخيستې منظره وه
د عصري هنر يو ښکلې نمونه وه
د رنگونو او خطونو تنسته وه
رابللي يې پوهان او هوښياران وه
شاعران وه استادان، هنرمندان وه
هر يوه د منظرې صفت بيان کړ

پکښي هر يوه پيدا ځانته جهان کړ
 هر يوه ته ښکارېدې خپلي خبري
 مرغلي او خوږې لکه شکري
 يو بډای چي تر دې نورو ډېر هوشيار و
 پرسېدلی خېټور په غوښو بار و
 ډېر شته من و مصاحب د شهريار و
 همېشه په هر مجلس کي په گفتار و
 په ښي لاس يې و ځنځير ښکلی د زرو
 په کين لاس يې وې گوتمی د جواهر و
 په غرور سو د تابلو خوا ته ور وړاندي
 تر نظر يې کړله تېره لاندي باندي
 يو څو گامه را پر شا بيا ورنژدې سو
 په ستايلو په تحسين د منظرې سو
 ويل څه ښکلي بېړۍ دي څه بندر دی
 څومره ښکلی ترسيم سوی په هنر دی
 د بندر له څنگه وگورئ لوی ښار دی
 سوداگر دي گارگر دي کار و بار دی
 څه عجب يې ترسيم کړي انسانان دي
 د حيرت گوته په غاښ هنرمندان دي
 د تاريخ استاد را وړاندي سو ميدان ته
 د شاباس گوته يې ونيول مېزبان ته

ویل ستا هنري ذوق دی د ستایلو
گوهر نه دی د هر چا د پېژندلو
دې تابلو کي ما ته ښکاري قلاگاني
د قدرت او عظمتونو شاهداني
پکښي پټ دي د پېړيو داستانونه
د تورزنو جنگياليو تصويرونه
هر يوه کونج کي يې جلا ښخ دي نکلونه
هر يو نکل يې راسپړي تاريخونه
لوی ملا چي رابللی و جرگې ته
په خیر خیر به يې کتله منظرې ته
ده هم ورکړله تابلو ته خپله رایه
وې د ليري يو معبد وينم له ورايه
راته ښکاري يو ټولۍ د انسانانو
عبادت ته به روانه وي يارانو
بېله شکه دا نقاش خالق پرست دی
پر څښتن باندي عاشق د ميني مست دی
چي يې هېر نه دی څښتن په دې تابلو کي
ور په زړه يې دی يو رنگ سلو رنگو کي
دې مجلس ته چا شاعر و رابللی
په ثنا او په صفت کي و منلی
يوه لويه قصيده يې کړه آغازه

د کوربه د زړه له خوښي سره سازه
 وې يې څه ښکلي موجونه څه څپې دي
 په تابلو کې د رنگونو قافلې دي
 سمندر دی د توپان پکښې نارې دي
 د آسمان پر سينه لږي راخوږې دي
 له افقه د لمر وړانګي راښکارېږي
 د روښاني آيندې پر لور ځليږي
 دې تابلو کې تاسي وينئ سيمبولونه
 ترسيم سوي نن سبا او تېر وختونه
 تاريخي قلا يې نقل د پرون دی
 نن توپان دی لمر نښان د سباوون دی
 د گلبوتو پر ښاخونو چې زوزان دي
 د يارانو په محفل کې غمازان دي
 يو نقاش هم دې محفل ته ور راغلی
 يوه کونج کې چيرته ناست و اسکېرلی
 کوربه ږغ په لوړ آواز کړله نقاشه!
 ته هم ورکه خپل نظر تصوير تراشه!
 دا خو ته يې چې تابلو به دي ستايلی
 يو په يو به دي رنگونه راسپړلای
 ته پوهېږې په اسرار د تصويرونو
 ستا به زده وي گونگه ژبه د رنگونو

په قدم قدم نقاش راغی نیژدې سو
په خیر خیر په ننداره د منظرې سو
پر خپره یې د حیرت نښه ښکاره سوه
پر شونډانو یې نری مُسکا خوره سوه
وې بېشکه د لکونو منظره ده
خو افسوس چي خړېدلې سرچپه ده

ویرجینیا

1999- 12- 18

شيخ نصرالدين

ډېر پخوا په يوه کلي کي يو ځوان و
هم غښتلی هم په عقل پهلوان و
خو هر گوره هم بېکسه هم نېستمن و
له نصیب څخه په زړه کي گيله من و
نصرالدين ورباندي نوم ايښی خپل پلار و
نصروگی خلکو باله ځکه چي خوار و
نه يې ژمی نه يې دوږی په راحت و
له يخنيه له گرميه په زحمت و
زړه يې تور سو له خپل ملکه له خپل ښاره
له لويانو کشرانو سو بېزاره
ويل ځمه په سفر هر څه چي کېږي
له نصيبه له قسمته به پېښېږي
په خواړی پسي يې لېڅي وغړلي
په ملکونو گرځېدی کلي په کلي
يوه ورځ پر نصروگي باندي تياره سوه
په زیارت کي يې د شيخ پر لنگر شپه سوه
دا زیارت او دا لنگر د شيخ قادر و
په پيرانو کي منلی معتبر و
د زیارت هره گوښه کي څو کوټې وې

پکڻي ناست وه مېلمانه کيسې تودې وې

له لنگره راوتلې کاسې ډکي

مېلمنو پکښي وهلې گولې کلکي

په لنگر کي نوروگي ورته دېره سو

په ټولۍ د تيارخورو کي مېلمه سو

چي کيسې د مېلمنو يې اورېدلې

د خپل هونې په ترازو کي يې تللې

د دروغو يې سل واورېدل نکلونه

ورڅرگند سول د لنگر او پير رازونه

نوروگي هم په خلوت کي پر سجدو سو

له سهاره تر ماښامه په نفلو سو

نه خوراک ته يې و پام نه و کيسو ته

کړۍ ورځ يې وه ورکړې و سجدو ته

په خبر چي ملنگان او دروېشان سول

په ثنا او په صفت ورته گويان سول

شيخه کله يې راغلی له کوم ښاره

موږ دي ټول سو قرباني پر هغه لاره

نوروگي چا ته ورنه کړل جوابونه

ملنگانو پر زړه يووړله داغونه

يو مريد چي په دې نورو کي هوښيار و

د لنگر په لڅو پټو خبردار و

سمدستي يې شيخ قادر ته ويل پيره
 ستا قربان سم د شيخانو لويه ميره
 زموږ لنگر لره راغلی مسافر دی
 کړی شپه پر سجده پروت دی بختور دی
 له سهاره تر ماښامه کړي نفلونه
 په سجدو يې ستړي کړي محرابونه
 نه دا ټوله ورځ له چا سره ږغېږي
 نه خبرو نه کيسو ته وزگارېږي
 نيمه شپه پير د خلوت پر لور روان سو
 پټ په غوږ کي نوروکي لره گويان سو
 ويل ژر دي د مطلب خبره وايه
 همدا نن شپه روانېږه له دې ځايه
 نوروکي ويله پيره ستا قربان سم
 ستا په امر به په نيمه شپه روان سم
 په خواړی پسي له ښاره يم وتلی
 مسافر د بل وطن په زړه نټلی
 خپل نصيب کړم برابر پر دغه لاره
 اوس کومک غواړم له تا او له باداره
 پير را وايستې يو څو پيسې دباندي
 په نرمي يې نوروکي ته کړې ور وړاندي
 ويل څه دغه پيسې دي هغه خر دی

نازوه يې ډېر غښتلی ځناور دی
 نصر وگي پیسې راواخیستې حیران سوگ
 پر خره سپور سو د نصیب پر لور روان سو
 یو څو شپې یې مزل وکړ د دښتونو
 خر یې زور و ژر ناروغ سو له مزلونو
 نیمه ورځ یې ساه شړل پروت و پر لاري
 له دوو سترگو یې راتلې د اوبښکو داري
 تر ماښامه نصر وگي بیرته تنها سو
 خر یې مړ په زړه زخمي په واویلا سو
 خر یې ښخ کړ یو لوی قبر یې ور جوړ کړ
 کری شپه یې اوبښکي توی کړې زړه یې سوړ کړ
 په سبا یې ورته راوړه له بازاره
 یوه سره او زرغونه جندۍ تیاره
 ویل دا د غیبانه بابا زیارت دی
 ما میندلی د کلونو په زحمت دی
 شپه او ورځ می ورته کړي وظیفې دي
 په نفلو می سپیني کړي ورته شپې دي
 لس پنځلس ځله خوب کي دی راغلی
 په خپل لاس یې ما ته خپل قبر ښودلی
 دا زیارت دی د زړه ماتو رنځورانو
 د نېستمونو کونډو رنډو پردېسانو

د زیارت خبري تلې تر وطنونو
 غیبانه بابا مشهور سو پر ملکونو
 چا غوايي ورته راوړله چا پسونه
 چا پیسې ورته راوړې چا خیراتونه
 که سپاهي و که کوتوال که حکمران و
 غیبانه بابا ته هر څوک ور روان و
 په لږ وخت کي نصروگی شیخ نصرالدین سو
 هم شته من سو هم ولي سو آس یې زین سو
 اوازې یې سوې خپرې پر هیوادونو
 تر نیژدې، لیري، وړو، لویو ښارونو
 درې څلور یې په نکاح کړلې عورتي
 ښایستې وې لکه زرکي لکه بتي
 شیخ قادر ته احوال ورکړ مريدانو
 په لنگر کي تیارخورو ملنګیانو
 چي یو شیخ دی پیدا سوی له شیخانو
 وایي پیر یم د خوارانو بې وزلانو
 پښې لاسونه یې جوړ کړي د شلانو
 بینا کړي یې دي سترګي د ږندیانو
 هنګامه یې په ملکونو کي خپره ده
 تر هر کونج پوري یې تللې اوازه ده
 دې کیسو د شیخ قادر زرګوتی شین کړ

نوي شيخ د ده په خونه جوړ ناورين كړ
 هم يې شيخ هم يې هوښيار مريد غمگين كړ
 نيمه شپه وه را روان سو آس يې زين كړ
 په زيارت كي يې د شيخ وكړه پوښتنه
 هغه نه مانه خلوت كي څوك دننه
 خو چي نوم د شيخ قادر يې تر غوړو سو
 سمدستي په خپل خلوت كي په ټوپو سو
 ويل مه راځئ مجلس ته مريدانو
 راز و نياز دى په خلوت كي د پيرانو
 چي يوازي په خلوت كي دوه شيخان سول
 يوه بل ته يې كتل سره گويان سول
 د دې نوي زيارت نكل يې بيان كړ
 حقيقت يې شيخ قادر لره عيان كړ
 شيخ قادر ويل پر تا دي آفرين وي
 ستا پر ټولو غليمانو دي ناورين وي
 زما او ستا حقيقت ځكه نن پنهان دى
 چي په دواړو مو ملگرى يو شيطان دى
 چي پر خره باندې بيرغ دى درولى
 د شيطان دي لاس تر شا دى اړولى
 ښه يې وساته بچيه دا نسلي دى
 پلار يې زما څخه جوړ كړى پير ولي دى

د نيکه سر يې لا ښخ دی په بل ښار کي
 زر دروېشه يې پراته ورته په لار کي
 د هر چا د زړه حاجت په روا کېږي
 رسينده دی د هر چا په داد رسېږي
 زرغونې او سرې جنډې باندي رپېږي
 د کلونو رنځوران پکښي رغېږي
 په رمو ورته را درومي دروېږونه
 ساده گان يې پر زيارت کېږي طوافونه
 د پښتون قام دی کهول د جاهلانو
 پکښي تل گرځي فوجونه د پيرانو
 کچکول نه پرېږدي خالي د ملنگانو
 لېونی په دې وطن کي قلندر دی
 د هر ټگ او د ټگمار يو تود لنگر دی
 چي هر څوک سي باوله خيرني ځوني
 وربخښي خلک پيسې خويندي او لوني
 پرون ډم ورته راغلی نن آغا دی
 هم سيد دی هم بزرگ دی هم ملا دی
 چي اوږده ږيره يې پرېښوده پېشوا دی
 هر يو سترگی د ډنډو د ښار پاچا دی
 که پر دې دنيا دي خوښ وي جنتونه
 ښايستې حوري غلمان او شرابونه

يو ڄو ورڃي درته بويه خلوتونه

جوڙوه په لويه لار کي زيارتونه

په ميراث پر پرده ټبر ته لنگرونه

پاچهي کوه نسلونه پر نسلونه

واشنگټن

2000- 4- 9

مهيار کړي اوبښان

سره غرمه سوځنده لمر و سور بيا بڼان
کمکۍ اوبښه وه په پای کې د کاروان
دروند يې بار ورباندې ايښی د سامان و
غوټه کړی يې په مور پسي پېزوان و
چې هر څو يې پی کوله رباتونه
نه مزلونه خلاصېدله نه دښتونه
په ژړا ژړا يې بځ کړل خپلي مور ته
خدایه څه مهال به ورسېږو کور ته
راته نه ښکاري دا لار د ختمېدلو
توان مې نسته په وجود کې د ځغستلو
لږ په ورو اخله قدم گړندی موري
تر سېرمو مې وزې نته پوري ووري
دومره ولي په تلوار اخلې گامونه
يو په يو مې ټول خوږېږي اندامونه
مور يې شنه د ژړا ولاړه ويل لوري
زما په پزه کې نټکۍ ده بختوري
په بل اوبښ پوري مهيار مې دی تړلی
د هغه مهيار بل اوبښ ته غځېدلی
لا په مخ کې لس يوولس نور اوبښان دي

گړندي په دې دښتونو کي روان دي
زموږ په مخ کي يو لوی اوښ دی زورور دی
نازولی د بادار دی زموږ افسر دی
د هغه مهار په لاس کي د انسان دی
د بادار له ساروانانو يو ساروان دی
ځي په امر د بادار او د لویانو
هغه نه گوري خاطر د حیوانانو
زه پخپله یمه سترې له مزلونو
زگېروی اورمه د خپلو اندامونو
په کلونو دې دښتو کي یم روانه
ستا په شان مي واک پردی دی له خپل ځانه
بند پر بند مي ټول وجود راته ژړېږي
هر هډوکی مي جلا جلا خوږېږي
له ناکامه وړم بارونه پر دې لاري
انسانان مي هره ورځ گامونه څاري
هره ورځ که سو را پام د ساروانانو
سمدستي مي خرڅوي پر قصابانو
وېشل کېږي به مي غوښي پر کورونو
د پښتو، د لاسونو، د ورنونو
هغه لوی بختور اوښ چي نن غړومېږي
يوه ورځ د ده نوبت هم رارسېږي

دی به هم سي د قصاب تر چرې لاندې
يو بل اونښ به سي افسر تر نورو وړاندې
له ازله مو نصیب راغلی خوار دی
چي لوېدلی مو د بل په لاس مهار دی

ويرجينيا

2000- 19- 8

د ابليس پندونه

يو كيسه مي اورېدلې ده يارانو
د ابليس د اولادونو شيطانانو
يوه ورځ ابليس راټول کړل اولادونه
د چا سل وه د چا زر کاله عمرونه
ترې يې وپوښتې کيسې د عملونو
د خاورين بنده د کړو گناهونو
څه تخمونه د فساد مو دي شيندلي
څه بدۍ مو دي په مخکه کي کرلي
مشر زوی چي يې په عمر زر کلن و
مخ يې تور په ونه جگ په اوږو پلن و
سمدستي سو د خپل پلار مخ ته ور وړاندي
شيطاني پاني يې کړلې لاندي باندي
ويل پلاره يوه ډله ماشومان وه
په خوښۍ د مدرسې پر لور روان وه
ما يې لاره کړه بدله و بازار ته
له مکتبه مي رهي کړله قمار ته
تله جومات ته بله ډله د زلميانو
ما روان کړله پر لار د فساديانو

سل او څو پرهېزگاران مي شرابيان کړل
 له خلوته مي پر بده لار روان کړل
 ابليس ورکړله پر مخ څپېره کلکه
 ويل يې چې سه بهخبره بې درکه
 لا اوس هم نه يې تر ځايه رسېدلی
 ته وا نه يې له ابليس څخه زوولی

تا ته اوس هم شرابونه قمارونه
 لا ښکارېږي جنايت او فسادونه
 هي افسوس چې پر تا تېر سول زر کلونه
 له خپل پلاره دي وانه خيستل پندونه
 دوهم زوی سو را دمخه ويل پلاره
 کښېنستلی پر ځای نه یمه بېکاره
 پرې به نه ږدمه چې يو سپی پر لار وي
 چې ژوندی یم همېشه به مي دا کار وي
 ډلي ډلي مي له لاري دي ايستلي
 څوک مي غلا څوک مي زنا ته هڅولي
 سل مي ښځي له مېړونو جلا کړي
 نېکمرغيو ته مي ساندي دي وروړي
 يو په بل مي انسانان دي قتل کړي
 بې گناه مي په ناحقه تور نيولي

ابليس وواهه پر مخ باندي په زوره
ويل کشکي ته پيدا نه وای له موره
ته لا اوس هم خبر نه یې فساد څه دی
د نېکیو او بدیو بنیاد څه دی
چي انسان خدای له ازله پيدا کړی
په خمير کي یې فساد دی ور اخښلی
پر دنیا چي خدای کرلي دي قومونه
د انسان په وینه گډ دي فسادونه
که پر مخکې شیطانون وي او که نه وي
که دامونه د شیطان وي او که نه وي
انسانان به وي اخته په بدو چارو
دا دنیا به مالا مال وي له بدلارو
خبردار چي نوم د قتل څوک یاد نه کړي

په نامه د قاتلانو زړه ښاد نه کړي
ما د قتل نوم دنیا ته دی راوړی
ما د ورور په چاره ورور دی حلال کړی
ما هابیل دی په قابیل باندي وژلی
ما د خون او قتل تخم دی کرلی
چي پر مخکې انسانان وي دا به کېږي

له تېغونو به سرې ويني راڅڅېري
هغه زوى چي يې تر ټولو كشرى و
هم خوارخواكى هم په ونه ټيټ كړدى و
خو په كور كي د شيطان لكه زمري و
هم په عقل هم په ژبه كړندى و
ويل پلاره ما ټول كال زحمت ايستلى
شپه او ورځ مي په خواږى دى ځان وژلى
كنېنستلى كرار نه يم له چالونو
يو كړى نه يم بېغمه له دامونو
هلته ليري يوه ښار كي حكمران و
هم هوښيار و هم عادل پر خلكو گران و
پر وطن يې جوړه كړې كراري وه
شپه او ورځ يې په كورونو كي ښادي وه
ما راپورته يو نا امله كړ د ښاره
د قدرت مي ورته جوړه كړله لاره
اوس په ښار كي دا نا امله حكمران دى
يو ناپوه دى په گونگۍ ژبه گويان دى
په وطن كي عدالت نسته ستم دى
خوښي نسته واويلا ده تور ماتم دى
نه مېلې سته نه سازونه نه جشنونه

نه زلمي او پېغلي گډ کوي رقصونه
نه هوسيو غوندي ټکلي نجوني غورځي
نه خندا د چا پر شونډو باندې گرځي
چي هوښيار دي نن سبا ورنه کوچېږي
د حاکم له لاسه مېنه سپېره کېږي
له خوښيه ابليس وکړله چيغاره
اخ تر خوله دي سم قربان زويه هوښياره
زوی دا ستا په شاني ښايي ابليس پلار ته
شرمنده دي مشران وي ستا کردار ته
چي نا امله په وطن کي پر قدرت وي
تباھي به يې ليکلې په قسمت وي
اوس پخپله يو د بل په لاس قتلېږي
اوس پخپله د انصاف تله ورکېږي
نه تمیز د ښو او بدو به اوس کېږي
نه په شرم نه گناه به څوک پوهېږي
نه به لاس د چا گروان ته ور رسېږي
نه ظالم به له مظلوم څخه بېلېږي
نه په داد به څوک رسېږي د خوارانو
نه به اوړي څوک فرياد د مظلومانو
قاتلان به گرځي سرې سترگي په ښار کي

بېگناه به قصاصېږي په بازار کي
چي د چا په سر کي سترگي د ليدو وي
ورته مخ به د ناورين او جنازو وي
د چا عقل چي انسان غوندي پر لار وي
يا په دار لکه منصور يا به سنگسار وي
چي نا اهلل واکداران چيري پيدا سي

د تيارو سي ورته مخ د ورځو شا سي
که مو نه سړېږي زړه په انسانانو
که تباه غواړئ نړۍ د بندگانو
که اورونه ابدي غواړئ بچيانو
که دوږخ مو وي مطلب د دې خاکيانو
که تل غواړئ پاچهي د شيطانانو
واک ضرور دی د نااهلو حاکمانو

ويرجينيا

1999- 4- 6

اصیل میراث

یوه ورځ کاروان روان و په دښتو کې
 په اغزو کې د اهار په سرو غرمو کې
 له توند باده سره دوږي بادېدلې
 زنگولې په قافله کې شرنګېدلې
 خولې او پزي وې پېچلي ساروانانو
 لاري ورکي وې په دوږو کې له سپيانو
 غرغړې به کړې په دوږو کې اوشانو
 هم رمباري به سوې پورته له جونګيانو
 په دې ترڅ کې يو جونګی پلار ته نيژدې سو
 ترې يې وکړله پوښتنه په گيلې سو
 ويل پلاره زما په زړه کې ده پوښتنه
 اندېښنه مې دا څو ورځې خوري دننه
 ستا په مخ کې زه بل اوبښ گورم روان دی
 نازولی د صاحب او د ساروان دی
 ساروان تل کوي خبري د ماريانو
 ماري اوبښ وايي اصیل دی د اوشانو
 زه چې گورم اصیل نه رامعلومېږي
 خوراک ډېر کوي له بار څخه بهرېږي
 چې تر بار لاندي يې لږ اوږې درنې سي

هم غرومبېږي هم يې پورته غرغړې سي
 د ماريانو وي اکثر بدرانگي غاړي
 لا په لار کي بېهوده وهي رمبري
 پر هر ځای چي اغزي ويني پر حمله کي
 هر گړی به غاړه شپږ گزه اوږده کي
 هم په ونه تر ده جگ هم زورور يې
 هم په ځغاسته کي چابک يې هم زړه ور يې
 هم درانه درباندي بار وي تل بارونه
 هم دښتونو کي اوږده وهي مزلونه
 نه تمامه ورځ په غم کي د خورا ک يې
 نه کمزوری يې تر هر يوه چالاک يې
 ماري څرنگه اصيل وي په کتار کي
 څوک به وي چي په دې سر مي خبردار کي
 پلار يې غاړه کړه اوږده بيا يې کړه کړه
 ورته لنډه يې د ژوند اوږده کيسه کړه
 ويل دا قانون دا زر کاله جاري دی
 د هر اوبښ لکۍ چي وټرې ماري دی
 له ماري اوبښه هر اوبښ چي پيدا کېږي
 د ماريانو په کتار کي حسابېږي
 چي پيدا سو له ماري هغه دي ښه خوري
 د کاروان مخ کي روان کمه دي نه خوري

هم اصيل هم نازولی د اوشانو
هم منلی د ساروان هم صاحبانو
خو چي زموږ په څېر نه اصل نه ماري وي
نه په مخکي يې ساروان رهي کاري وي
هم به ځي تر قصابانو هم باري وي
په قسمت يې رسېدلې تل خواري وي
تل يې نته وي په پزه درد په ځان کي
د ماريانو تر شا درومي په کاروان کي
کله کله ساروان ورکړي گوزارونه
له وهلو يې خوږېږي اندامونه
تل حساب وي د کم اصلو په حساب کي
نوم يې نه وي د ماريانو په کتاب کي
چي خبري د کاروان سي يا د بار سي

زموږ په ډله کي يې لس اوشه په کار سي
او چي وخت يې د خوراک او د اغزو سي
هلته هر څه پر ماري باندي پېرزو سي

2001- 9- 16

چرگ او باز

يوه ملك كي هستوگن چپرته لوی خان و
خان لا څه چي په تربرونو كي سلطان و
په سلگونو يې جوړ کړي وه باغونه
بهېدل يې په شنو مخکو كي سيندونه
ډېر شوقي و د ښکارونو د بازانو
په بازانو كي پاچا و د سيالانو
ډلي ډلي يې درلودې د مرغانو
د کوټرو د سيسيو د چرگانو
يوه ورځ د چرگ او باز سره جرگه سوه
د جرگې خبر کړار کړار ترڅه سوه
کلنگي چرگ ته باز وويل مغروره
کبرجنه بې وفا يې لکه توره
له سهاره تر ماښامه په نس موږ يې
پر بامونو باندي گرځې په زړه سوږ يې
کړی ورځ درته رسېږي نعمتونه
د جوارو درته ډک دي گودامونه
نه مي وږی يوه ورځ يې ته ليدلی
نه په کار پسي بادار يې استولی
نه له تا کوي څوک تمه د کارونو

نه وږ لږې د لويو پروازونو
 ورځ دي تېره په خوښۍ سي په سيلونو
 د مستيه باسي زور تر آذانونو
 خو چي كله نوكر ځغلي چرگان نيسي
 دوی دوې خپلي کړي دوې پور کړي دوې رانيسي
 که کمکي دي که لويان دي په نارو سي
 څوک په مندو سي څوک پورته پر بامو سي
 ته هم گډ سې په ټولۍ کي د چرگانو
 خلاصوې يې په ځغستا له انسانانو
 زه چي باز يم خدای راکړي شهپرونه
 تر ياغي وږ مي لاندي دي لوی غرونه
 د آسمان پر لور کومه پروازونه
 کښته وينم سمندر خوني موجهونه
 له هيپته مي پر مخکه مرغان وړک سي
 په سينه کي د آسمان تيت او پرک سي
 له مشوکي له منگولي مي لږزېږي
 د سرو سترگو له هيپته مي بېرېږي
 زه راوړم له هسکو غرو څخه ښکارونه
 زما له وهمه په هوا کي چوي زړونه
 خو چي كله مي بادار و بولي ځانته
 له آسمانه يې رالوېږمه گرېوان ته

يا يې کښېنم پر اوږو يا پر لاسونو
 منتظر د اشارو یم د امرونو
 کلنگي چرگ ويل غوږ ونيسه بازه
 زه او ته دواړه مرغان دواړه همرازه
 ستا خبري د شهپر مي اورېدلي
 د تېره منگول کيسې مي دي منلي
 مگر تا کله پوخ کړی باز ليدلی
 تا کباب دی د بازانو اورېدلی
 کله باز دی چا خوراک لره وژلی
 تا ليدلی دی په سيخ چېرته پيښلی
 زما په مخ کي زما چرگوري حلالېږي
 زه يې وينم زما همزولي کبابېږي
 چي د خان په کور کي ږغ د مېلمستيا سي
 د چرگانو په کور گډه واويلا سي
 هر يو چرگ خپله چاره ويني اوبو کي
 د سينې ورنونو غوښي په دېگو کي
 د جوار چي موږ ته ډک لري لاسونه
 زموږ پر غوښو هره شپه باسي تېغونه
 او چي تا کړې د شهپر لايي آغازي
 نو در واخله دا يو څو خبري سازي
 ته ښاغلی يې په کور کي د خانانو

چي په ښکار وزې د خپلو هموعانو
 ځان پاچا گنې په کور کي د مرغانو
 خو په لاس کي يې غلام د انسانانو
 تر هغو به يې خانانو ته منلی
 چي د ښکار له زوره نه يې لا لوبدلی
 چي تېره دي وي منگول تېز دي شهپر وي
 په آسمان او سمندر کي دي لاس بر وي
 يوه ورځ چي دي منگول کي ختم زور سي
 په هغه ورځ به دي ژوند درته پېغور سي
 يو کم اصل درته وايي بل بد ذاته
 د ناز کور به دي سي بل ظالم ته پاته
 چي تر تا په زړه کي سخت او گړندی وي
 په نيولو او څيرلو کي زمري وي
 لټوي چي غر او سمه لاندي باندي
 په منگول څيري نسونه وروسته وړاندي
 ستا په شان به هغه هم اخته په ښکار وي
 نازولی به د مير او د بادار وي
 ته به هېر يې د بادار د نوکرانو
 مسخره به يې د ډلي د چرگانو
 ويرجينيا

2000- 8- 18

د پيشو توبه

ډېر پخوا وه په كلا كي يوه خونه
پکښي جوړ وه گدامونه انبارونه
هم د وريجو هم جوارو پرېماني وه
هم شکري هم غنم وه جوالونه
موږکانو جوړه کړې ورته لار وه
په دې خونه كي يې کړي وه غارونه
چي پيشو به رانېکاره سوه دوی به وړک سول
له غارونو به يې نه راتلل ږغونه
يو څو ورځي پيشو پاته سوه دننه
هره ورځ به يې څارل د دوی کارونه
گوندي نن يا سبا وږي سي راووزي
موږکان په وجود خوار وږي نسونه
ورځ به خواره وي د دوی زما به مېله وي
د هفتو مياشتو به واخلم کساتونه
په لکيو په برېتو به يې کړم لوبي
په پنجو به يې څيرم نازک پوستونه
نازوي به مي بادار او بي بي دواړه
د موږک غريب څوک اوري فريادونه
يوه ورځ د يوه غار په خوله كي ناست و

يو موږك اوږده برېتونه بوڅ غوږونه
 د پيشو چي ورته پام سو پر سجده سوه
 څو يې پرله پسې وکړله نفلونه
 لاس يې پورته کړ و خدای ته په دعا سوه
 ويل ته مي را معاف کړې گناهونه
 ما وژلي بې آزاره موږکان دي
 په دنيا کي مي ډېر وکړل آزارونه
 څه عاجز څه ښکلي ښکلي بندگان دي
 بې گناه مي ولي وکړله خونونه
 دا توبه مي کړې قبوله لويه خدايه
 ما ته مه کړې را نصيب ستا عذابونه
 موږک واورېده توبه د پيشو جاني
 استغفار او ډول ډول قسمونه
 د پيشو ژړا يې وليده په سترگو
 چي کول يې د قبلې پر لور خواستونه
 وروسته ورو سوه د موږک خوا ته روانه
 ويل واوره ما خوږلي سوگندونه
 باقي ژوند به مي طاعت او عبادت کړم
 په پرهېز به تېروم پاته کلونه
 که چا غوښي په خيرات کي را کړې خورم يې
 نور پر ما باندي حرام ژوندي ښکارونه

نور له غار څخه راووزه موږك جانہ
 د كندو په مخ كې جوړ كړه اتڼونه
 مبارك دي د كندو غوړي مېلې سه
 څه خوښي كوه نڅا كوه رقصونه
 پر دنيا درته څوك څه ويلای نه سي
 دې جهان كې ځانته جوړ كه جنتونه
 موږك واورېدې خوږې خوږې خبري
 نه يې پښې په حركت سوې نه لاسونه
 د پيشو د نصيحت اثر ونه سو
 و موږك ته يې معلوم زاړه مكرونه
 نور پيشو سوله له غاره څخه ليري
 ويل گوره زه پر شا اخلم گامونه
 كه له دې تر هغه غاره پوري ولاړ سې
 در كومه تا ته لوی لوی انعامونه
 يو به در كم د كندو اختيار په لاس كې
 بل درښيمه د وريجو گودامونه
 د غوړيو ذخيرې ته به دي بوزم
 تر قيامته به در غوړ كمه برېتونه
 تر خپل غار پوري به دونه بوره يوسې
 چي بسيا دي اولادونه سي نسلونه
 د موږك تر خولې اوبه راتويېدلې

تصور ته يې راتلل ټول نعمتونه
مگر تېره يې پيشو کړه له نظره
ژړي سترگي سپين تېره تېره غاښونه
ويل ما لره د غار قناعت بس دی
خدای دي تا ته کړي په برخه جنتونه
فاصله ده ډېره کمه انعام زيات دی
په دې کار کي راته ښکاري حکمتونه
هسي نه چي زه له غار څخه در ووزم
ته مي ښځ کې په سينه تېره نوکونه
دښمني مو پخوانۍ ده زر کلنه
زما نیکونو ازمپيلي ستا نیکونه
ستا نیکونو داسي ډيري توبې وکښې
داسي ډېر يې ننگولي محرابونه
داسي ډيري توبې ماتي سوې نیمگري
نیمه خوا سوله قولونه پرهېزونه
خو گناه نه د توبې نه د سجدې ده
ستا په خټه کي اخښلي دي ظلمونه

جنگ پر پوستين دى

يوه ورځ ملا په خپل کور کي بیده و
په خوړو خوبونو مست لکه مینده و
سپیني غوښي يې خوړلي تر سړمو وې
ښورواگاني يې خټلي د کاسو وې
خورهار يې رسېدی تر گاونډيانو
حرام کړی يې و خوب د ماشومانو
چي پر اړخ به راواړاوه مېرمني
بيا به ستوني ستغ سو لاندې تر برستني
تر پخوا به يې په لوړ اواز خوړکی سو
لا په منځ کي به زگېروی کله شپېلکی سو
له ناکامه به يې ښځه په ژړا سوه
خپل مېړه يې خواږه خوب لره بلا سوه
نیمه شپه يې د کور مخي ته غوغا سوه
څه سړي وه څه د سپيو هم غپا سوه
وار په وار پورته کېدله آوازونه
د ملا مېرمني ونيول غوړونه
پنځه شپږ ځله يې خپل مېړه تېله کړ
بيا يې کش يو ځل تر لاس بيا تر سړمه کړ
ويل کښېنه د کور مخي ته جنجال دی

هم د سپيو هم سړيو غالمغال دی
 زموږ کوڅې ته به حتماً وي غله راغلي
 يا به څوک وي چا وهلي يا وژلي
 ملا غاړې کړې تازه يو څه حيران سو
 پر اوږو يې کړ پوستين پسي روان سو
 په کوڅه کې څراغ نه و توره شپه وه
 شپه د ژمي هم سړه وه هم تياره وه
 څو کسان وه په کوڅه کې يې دعوه وه
 يو له بله يې وهلي وه جگړه وه
 ملاجان ته پته نه وه چې د چا سي
 چې د کوم يوه دښمن د چا پر خوا سي
 يو او بل ته په خبرو په کيسو سو
 په تياره کې د جگړې په خلاصېدو سو
 چې ملا کړ ځان تيار د جگړې لور ته
 چا پوستين کړ له اوږو ورڅخه پورته
 چې هر څه يې شاوخوا پسي نارې کړې
 چې يې جوړي سوي سوي غلبلي کړې
 محکمه چاک سوه پکښې وړک د ده پوستين سو
 د ملا مسکين پر کور باندي ناوړين سو
 خلک ستړي جگړه خلاصه کړاري سوه
 په تياره کوڅه کې بيرته خاموشي سوه

چي مېرمني يې آغازي کړې پوښتني
د ملا تر زړه وتلې د غم ستنې
ويل مه کوه پوښتنه د وگړو
زما پر خوار پوستين جگړه وه د زوی مړو
چي پوستين له منځه ووتی جنگ سور سو
بدي ولاړه هر سړی له جنگه موړ سو
په پردي جنگ کي بايللی مي پوستين دی
پر لږمون مي چرې گرځي زړه مي شين دی
چي ناحقه پردي جنگ ته ورگډېږي
خپل پوستين به يې د غلو په لاس کي لوېږي
له ملا څخه خوا بدي سوه عورته
اوس گيله وکړي له غلو که له قسمته

ويرجينيا

2002- 3- 13

د آفتونو مور

څو چرسيان سره راټول وه هر يو سر و په کيسو
په دا منځ کي يوه ښځه کور دي وران سي د شلومبو
که زه هره ورځ پاچا سوم زه به منع کړم شلومبې
لوی دښمن به تر دې نه وي په دنيا کي د نشې
هغه بل باندي را ښځه کړل چي شلومبې له کومه کيږي

زموږ د سر دښمن مستې دي چي شلومبې ځيني جوړېږي
 له مستو که مو خالي کړل په دنيا کي وطنونه
 نو به سر پر سر نشې وي پوچوو به چلمونه
 ها دريم چرسې را ښه کړه ويل ټول نشه ښکارېږي
 له مستو او له غږ کي او شلومبو څخه بهرېږي
 که شيدې پر دنيا نه وي نه مستې نه به شلومبې وي
 نه غږ که به څوک شاري نه دښمن به د نشې وي
 علت ما درته پيدا کړ فکر وکړي هوښيارانو
 د شيدو چاره په کار ده که نشه نه ياست يارانو
 د مجلس په يوه کونج کي بل چرسې و غزېدلي
 دې کيسې ته يې تر پايه غوږ نيولي چرت وهلي
 ويل اوس راته معلوم سواست چي نشه ياست بې عقلانو
 دا څه گډي وډي وايست بې خبرو سودايانو
 نه شيدې دي نه مستې دي را رواني له آسمانه
 نه ويا له شلومبو ډکه چا ليدلې ده روانه
 له غږ کي به خلاص نه سي پر دنيا چي ژوندۍ غوا ده
 دا د هري بدۍ سر دی دغه زموږ په ځان بلا ده

2001- 1- 9

د خلکو خولې نه تړلي کيږي

يو سړی و خپله ښځه ورسره وه
دی پياده ښځه پر خره باندي سپره وه
د مېړه او د مېرمنې مرکه وه
څه غيبت و څه صفت کيسه توده وه
څه له يونو څه له خوانښي په گيله وه
څه يې نوري کيسې کړې لاره اوږده وه
پر سړي باندي مېرمن وه ډېره گرانه
يوه ورځ يې ستړی نه سو له بيانه
چيرته ناسته وه ټولۍ د بېکارانو
مسافر ته يې سو پام د ظالمانو
ويل گورئ دا بې شرمه بې غيرته
دی پياده ځي پر خره ناسته ده عورته
دا وطن به له بې ننگو خرابيږي
نه له خلکو نه له قوم څخه شرمېږي
نه معلوم دی ورته قدر د مېړونو
نه بېرېږي د عالم له پېغورونو
د مېړه مقام کتاب دی ذکر کړی
خدای پخپله په قران کي پېژندلی
کموي د مړو قدر بې ننگان دي

دا بې قومه دا بې پلاره ناکسان دي
 سړي واوريدې د ډلي سپکي سپوري
 لا تر غوږ يې سوې يو څو خبري نوري
 ويل ښځي ته پياده سه زه سپرېرم
 د دې خلگو له پېغور څخه بېرېرم
 چي له کلي څخه ووتو دباندې
 زه پياده ځم ته سپره له ما د وړاندې
 چي پياده ښځه روانه سړی سپور سو
 په يوه گړي کي جوړ ورته پېغور سو

ويل وگورئ ظالم چي پر خره سپور دی
 په مزلو يې ښځه مړه کړه مخ يې تور دی
 جگه ونه سور يې مخ دی اوږې پلني
 په مړانه کي کمزوری تر مېرمني
 مور او پلار دا خېټور دی نازولی
 په خواړي يې د لمر مخ نه دی ليدلی
 دا له خدايه نه شرمېری ظالمان دي
 په بيابان کي گيدړان د کور زمريان دي
 چي په کور کي وي لوی سوي نازولي
 دوی سپاره ښځي پياده ورسره ځغلي
 همېشه د بل په لاس په نس ماړه دي

نه د جنگ دي نه د ننگ تيار خواره دي
چي سړي خبري واوريدې حيران سو
سمدستي له خره راكښته سو روان سو
خر دمخه دوى تر شا وهل مزلونه
ويل گوندي اوس به كم سى پېغورونه
لا يې شل قدمه نه وه اخيستلي
لا د كلې منځ ته نه وه رسېدلي
چي تر غوږ يې سول د خلكو آوازونه
د هلكانو د لويانو ريشخندونه
دا سړى او ښځه دواړه لېونيان دي
خر دمخه دوى پياده پسي روان دي

كه پر پښو يې دى دا اوږد مزل وهلى
نو يې خر د څه دپاره رانيولى
په خندا يوه را بځ كړله ځوانانو
له عالمه يې خبره هلكانو
دغه خر يې هم ملگرى هم رهبر دى
په دښتو كې لار ښوونكى د سفر دى
دوى له خره سره روان ورسره مله دي
كه دا خر ورسره نه وي دوى پانده دي
هم مېړه هم يې مېرمن پر دې سلا سول

له ناکام څخه سپاره د خره پر شا سول
 بیا له سره یې شروع خپلي کیسې کړې
 وړ په زړه یې تېري تېري خاطرې کړې
 وړ په یاد یې کړل د خلگو ریشخندونه
 پر هر موږ باندې ښکتنځل او پېغورونه
 چي ناڅاپه یوې ډلې د ځوانانو
 له عالمه بې خبره بې کارانو
 ویل وگورئ دا څونه ظالمان دي
 پر یوه خره سپاره دوه تنه لویان دي

نه زړه سوی لري دا خلگ نه زورېري
 نه له خدای نه له عذاب څخه بېرېري
 نه یې شرم له مخلوقه د دنیا سته
 نه په زړه کي یې څه ویره د عقبی سته
 که هر څو یې ځان له موږ څخه پردی دی
 که حیوان دی ژبه نه لری گونگی دی
 خو د خدای له قهره هم بېره په کار ده
 یوه ورځ د ټولو خلگو گور ته لار ده
 پر حیوان باندي چا ایښی دومره بار دی
 خدای ته وگورئ یو څه انصاف په کار دی
 په قیامت به را ژوندی دغه حیوان سي

سمدستي به د خاوند پر لور روان سي
دی به خُغلي خر به جگ ورباندي سپور وي
په اوږو به ساه شپي مخ به يې تور وي
له مېړه له ښځي ورکه سوله لاره
هم له خره هم سفره سوه بېزاره
مېړه بيا پر پښو روان ښځه سپره سوه
بيا له سره هغه نوې ننداره سوه
دروازي د ښار بندېږي په قلفونو
څوک تړلای نه سي خولې د عالمونو

ويرجينيا

15/3/2002

شیطاني دعا

دوه یاران سره ملگري وه کلونه
یو یې ژوند یو دسترخوان و یوه خونه
یو یې ټینگ پر عبادت مسلماني و
تل پر وخت به یې کول پنځه لمونځونه
د کال ښې ورځې به تل روژه په خوله و
کله کله یې د شپې کول نفلونه
د پیرانو د شیخانو اخلاص مند و
په هر ښار کې ور معلوم وه زیارتونه
یوه ورځ سهار وختي لاس په دُعا و
لوی څښتن ته یې زاری کړلې خواستونه
ویل خدایه گناهونه مي مهاف کې
ما ته را مه کړې په برخه دوږخونه
دروازې دي د کرم کړه راته خلاصی
دښمنانو ته نصیب کړه دوږخونه
په طاعت مي سپیني کړي درته شپې دي
شپه په ورځ درته کوم عبادتونه
دې وطن کې دلته داسي بندگان دي
چې یې خوښ دي د لمانځه پر وخت خوبونه
نه زما چيغې نه آذان د ملا اوري

ستا پر نوم باندي ڪانه ڪي دوه غوڙونه
په بستر ڪي پي اوڙدي پڻي غڙولي
دوى به هم د جنت غواڙي نعمتونه
پر خاى پروت ڪر سر راپورته ويل خوار سڀ
له خپل خدايه درته غواڙه جنتونه
خه مڀلي ڪوه د حورو په لښڪر ڪي
دربخښلي مي قصرونه ڪوٺرونه
شل جنته او زر حوري دي نصيب سه
خداى ته ولي ڪوې زموږ شيطاننتونه

ويرجينيا

2001- 8- 9

تړلی خورجين

يوه ورځ صحرايي گرځېدی په ښار کي
 کړی ورځ يې تېره کړې وه بازار کي
 چي څه شيان يې په بازار کي رانيوله
 سمدستي يې په خورجين کي قلفوله
 تر ماشامه يې ځان ستړی په سودا کړ
 دروند خورجين ډک له مالونو يې په شا کړ
 ستړی سوی کړی ورځ و په مزلونو
 په ملا کړوپ سو بوج يې زيات و د مالونو
 د بازار له شورماشوره چي گوښه سو
 په اوږو يې سا شړل يو ځای دمه سو
 ستړی ځان يې هغه دم خوله خوله سو
 صحرايي په خرهاري سو بیده سو
 غل ظالم تمامه ورځ په ده پسې و
 چي هر ځای و صحرايي دی به هورې و
 په کراره يې ترې پورته کړل مالونه
 صحرايي ته يې ور پرېښوول خوبونه
 نیمه شپه وه چي راوینس سو له خوبونو
 وېې نه لیدی خورجين ډک له مالونو
 په خواريو چي گتلي يې پیسې وې

په تناکي يې لاسونه غبرگي پښې وې
هر څه تللي وه د ده په خوله ايرې وې
ورته پاته د غم پېټي اندېښنې وې
په ژړا سو په نارو سو په بغارو
چوکيدار يې هم خبر سو په چيغارو
يو ناڅاپه ور نه هېر سول ټول غمونه
په خورجين کي يې په ياد سول دوه قلفونه
چي يې وليدې کيلۍ او خپل جېبونه
په خندا يې سره ټک وهل لاسونه
ويل خلک مي ساده بولي هوښيار يم
زه په عقل کي د غلو د مشر پلار يم
چي کيلي راسره گرځوم تياره
غل به څنگه کي پيدا خورجين ته لاره
د هغه وطن پر مال به د غلو شپه وي
پر ميدان چي يې پرې ايښې خزانه وي
په ميراث کيلۍ پاتېږي تر نسلونو
نه درک د خزانو وي نه قلفونو

ويرجينيا

2001- 8- 9

د قدرت نشه

پخوانيو زمانو کي يو لوی ښار و
چېرته ليري په شنو غرونو کي ايسار و
له نړۍ څخه يې بېل وه عادتونه
له مخلوقه يې جلا وه رواجونه
يو يې دا و له سلگونو رواجونو
پاچهي به هيچا نه کړل په کلونو
نه له پلاره پاتېده پاچهي زوی ته
نه هوس د ميراث پاته کم او لوی ته
په دې ښار کي يې جوړ کړی يو ميدان و
د ښار ټولو اوسېدونکو ته عيان و
هري درې مياشتي ميدان کي غونډېدل
د قاضي مخي ته ټول حاضرېدل
لوی قاضي به گيند را خوشي پر ميدان کړ
او جارچي به په هغه گري اعلان کړ
که هر چا کړ دا گيند پورته زموږ پاچا دی
پوره درې مياشتي امير دی زموږ پېشوا دی
چي يې درې مياشتي د قدرت پر تخت تېرېږي
په هغه ورځ به يو لاس ورنه پرې کېږي

شاهدان که د چا ډېر وه د ظلمونو
ترې به سترگه ایستل کېږي په سیخونو
نه دعوه نه بهانه سي څوک منلای
نه یوه ورځ پاچهی سي اوږدېدلای
په دې ښار کي د قدرت لېوني ډېر وه
پاچهۍ لره تر لاس تر سترگه تېر وه

د دوی مخي ته لاسونه پرې کېدله
لا د چا سترگه په سیخ ایستل کېدله
د قدرت گیند چي به خوشي پر میدان سو
د نیولو په تکل به زور او ځوان سو
د قدرت دپاره هر یو تر لاس تېر و
هم د لاس هم یې د سترگي نعمت هېر و
چي په برخه به د هر سړي قدرت سو
چي به پورته څوک پر تخت د سلطنت سو
په غوغا به یې په ښار کي ځوان او زور کړ
په دریو میاشتو به یې زړه په خلکو سوړ کړ
پس له وخته به روان و کړه غاړه
چا او چا بایللی لاس او سترگه دواړه
یوه ورځ چي گیند را خوشي سو میدان ته

جارچي خوله وه سمه کړې و اعلان ته
 چي راتوپ کړله ميدان ته يو وگړي
 نه يې لاس و نه يې سترگه د زوی مړي
 چا پوښتنه ورنه وکړله نادانه
 ته په څه منډي وهې موږ يې له ځانه
 په دريو مياشتو کي به لاس درنه اړه کړي
 يا دي ښايي بله سترگه در ږنده کړي
 ويل درې مياشتي چي کړې مي نشه ده
 لا په زړه کي مي هغه نشه تازه ده
 لا هنوز لرم يو لاس او يوه سترگه
 د قدرت نشه مي نه پرېږدي تر مرگه
 که لاسونه مي پرې کېږي سترگي نه وي
 د دريو مياشتو پاچهي به مي په ښه وي

 په دريو مياشتو کي به ډېر کم بې لاسونو
 ډېري سترگي به کم کمي له سرونو
 چي قاضي وي چي دا گيند او دا ميدان وي
 په دې ښار کي داسي ډېر به لېونيان وي

ويرجينيا

2001- 1- 9

يارانه

پخوانيو زمانو کي يو لوی خان و
پر باغونو يې ولاړ نیمې آسمان و
هم سخي و هم باتور هم ښکلی ځوان و
د زړه ډک لکه زمري و پهلوان و
مهربان پر يتيمانو پر خوارانو
پر پوښتنه و حاضر د رنځورانو
په پاللي همېشه مړه او ژوندي وه
په روزلي وه که غم و که ښادي وه
هره شپه يې مجلس تود و د يارانو
له فلا يې و بڼ پورته د سازيانو
چي سندري چا ويلې د ده مل و
چي په ښار کي ربابي و د ده خپل و
د چا غوري وې چمبې په خيراتونو
چا يې وکړلې مېلې پر دکاتونو
ډلي ډلي ورته ناست غوره مالان وه
تر خپليو تر گامونو يې قربان وه
شل او دېرش يې نوکران او مزدوران وه
په سل گونو يې د محکو بزگران وه
په دعا يې هم کوچنيان وه هم لويان وه

په پلټنو يې ياران او مخلصان وه
خو هر گوره نه يې ورور و نه يې پلار و
نه يې زوی په نصيب کړی کردگار و
درې څلور يې واده کړي ارتينې وې
د گلونو تر گېډيو ښايستې وې
هره ښځه يې ښايسته وه بې سينگاره
لکه سرو زرغونه وه بې بهاره
خدای نور هر څه وه ورکړي بې اولاده
زړه يې ډک و لکه زخم له فرياده
خيرات کړي يې پسونه او غوايان وه
نازولي يې پيران او دروېشان وه
په دوا يې سترې کړي طبيبان وه
ننگولي يې په ښار کي کوډگران وه
په قسمت کي يې زوی نه و رسېدلی
له اولاد سره خدای نه خندولی
غم او فکر وار په وار ورباندي زور سو
خان رنځور سو پر کور پرېوتی نسکور سو
لا يې تبي وې ملگري د دردونو
چي يې واورېدل د لويو تاوانونو
په درياب کي يې ډوب سوي وه مالونه
په تاوان کي ورنه ولاړل جايدادونه

څو يې خرڅي کړلې مخکي شنه فصلونه
 فلاگاني اورشوگاني لوی باغونه
 د تاوان له غمه لا پسي رنځور سو
 د مرگي په انتظار يې هر ترېور سو
 ورځ تر بلي يې زور زيات سو د دردونو
 طبيبان يې سول عاجز له درملونو
 نه اثر کاوه ملا او تعويدونو
 نه اميد له لويو لويو زيارتونو
 آوازه سوه خان له رنځه نه جوړېږي
 يا به نن وي يا سبا کار يې خلاصېږي
 ناجوړی ته يې عاجزه طبيبان دي
 په تعويد يې ستړي سوي ملایان دي
 پر ځواني يې د مرگي لاري سپرې دي
 پر فاني دنيا يې پاته يو څو شپې دي
 په قلا کي يې نور نه وه هوسونه
 نه ياران وه نه مستي نه پاڼکوبونه
 نه له هري خوني پورته آوازونه
 نه خوښي وه نه نغمې وې نه رقصونه
 نه د خان په کور کي هره ورځ ياران وه
 نه په ورځ کي تر ده سل ځله قربان وه
 يو اشنای چي تر دا ټولو پر ده گران و

دا د خان دپاره ځان و هم جهان و
 له سهاره تر ماښامه پر مېلمه و
 لکه سيوری همېشه به ورسره و
 ده به تل ويل که مال دی که مي ځان دی
 تر وېښته مي قربان کړی د خپل خان دی
 چي ژوندی به يم يوه ورځ به له خانه
 خدايه مرگ مي کړې په برخه له آسمانه
 خدايه ته مي د خپل يار د بلا سپر کړې
 د اجل غشی يې ما ته برابر کړې
 خو چي ږغ سو د طبيب چي نه جوړېږي
 خان که ژر وي او که وروسته روانېږي
 نو اول ورڅخه ليري هغه يار سو
 له ترېور سره ملگری سو اغيار سو
 بيا يې نه وکړه د خان د رنځ پوښتنه
 نه يې پل هغې کوڅې ته کړ دننه
 په کوڅه کي يې د يار قدم پردی سو
 د خان سيوری يې په سترگو کي اغزی سو
 خو د خان اجل لا نه و رسېدلی
 په تندي کي يې لا مرگ نه و ليکلی
 لا يې پاته پر نابوده دنيا شپې وې
 لا په برخه يې يو څو خوږې ترخې وې

له بستر څخه راپورته سو روان سو
 بيا په كلي په مالت كي ږغ د خان سو
 بيا يې شاته ورپسې خپل نوکران وه
 بيا يې خلك په ثنا صفت گويان وه
 زور اشنای چېرته له ليري را پيدا سو
 خان يې وليدی له ورايه په خندا سو
 ښه سو خدايه چي دي بيرته خان را جوړ کی
 په دشمن او رقيبانو مي زړه سوړ کی
 خان له ياره په گيله وکړه پوښتنه
 نن دي څرنگه په ياد سوم درواغجنه
 زه دا دوه کاله رنځور ومه ناتوانه
 ستا په زړه كي يو ځل تېر نه سوم ناخوانه
 يار يې خوله کړه ورته خلاصه ويل خانه
 په پېغور پېغور مي مه شړه له ځانه
 دا دنيا د مړو نه ده د ژوندو ده
 چي ژوندي ورباندي گرځي د هغو ده
 طبيبانو ته ژوندی نه وې بللی
 ملایانو هديرې ته وې سپارلی
 موږ هم نه وې حسابلی په ژوندو كي
 ژر يا وروسته مو کتلې هديرو كي
 چي له مړو سره ياري کوي نادان دی

بېخبره له قانونه د جهان دی
اوس چي بيرته ژوندی سوی یې زموږ خان یې
په ژوندو کي تر هر چا راباندي گران یې

ویرجینیا

2000- 3- 20

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library